

slovenska DRŽAVA

FOR A FREE SLOVENIA

slovenski kristjan v zgodovini

prvih osem let po vojni je bila slovenska Cerkev popolnoma brezpravna — kako pa je bilo z njo drugih osem let?

VOLUME XXXV.
LETNIK XXXV.

SEPTEMBRI 1

PUBLISHED MONTHLY BY: SLOVENIAN NATIONAL FEDERATION OF CANADA, 646 EUCLID AVE.
TORONTO, ONT., CANADA M6G 2T5No.: 3
Štev.: 3

Pravica narodov do samoodločanja - nujen temelj prizadevanj za slovensko neodvisnost

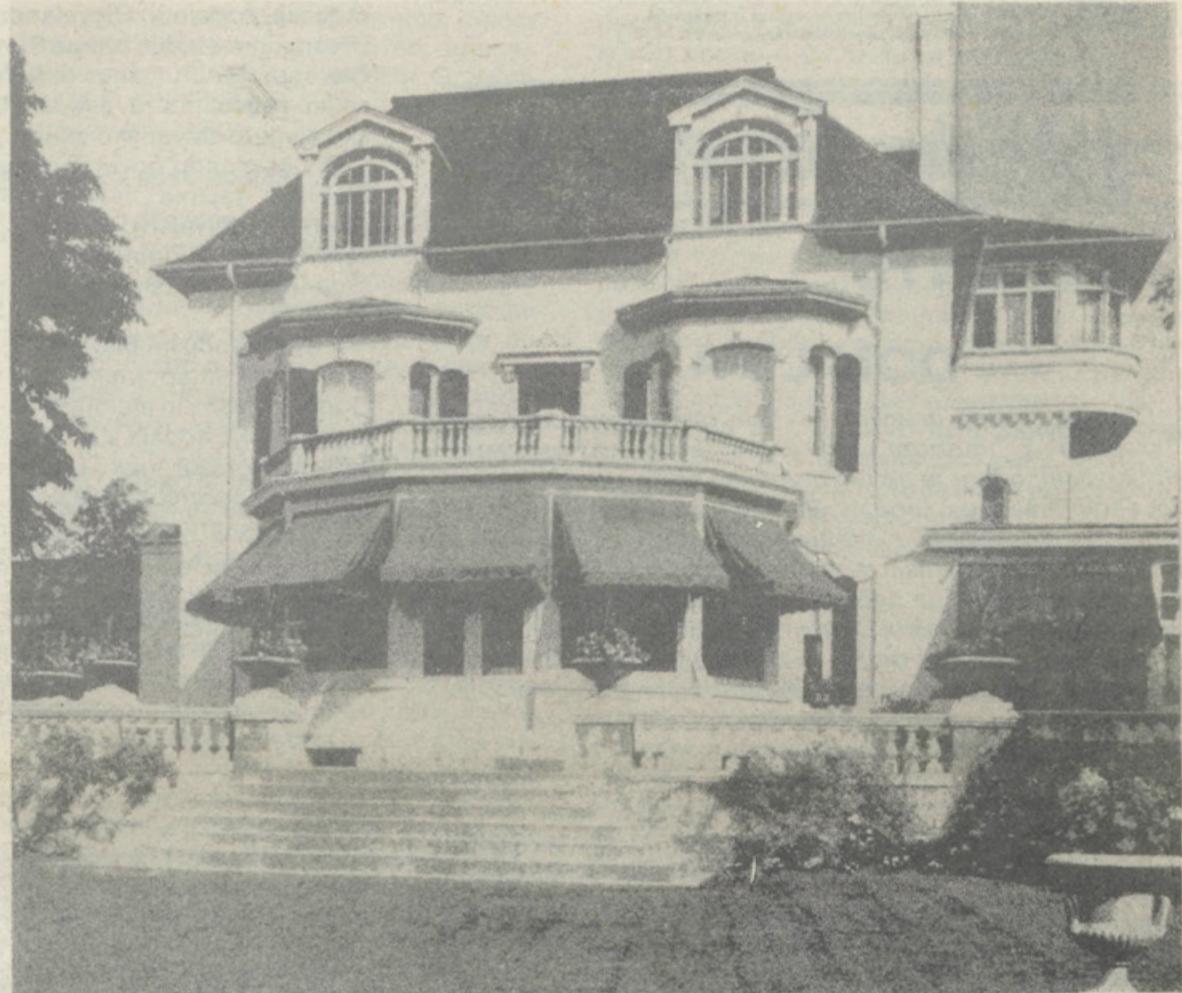
Spočetje, uradna razglasitev in delno uveljavljanje načela o pravici slehernega naroda do svobodnega odločanja o lastni usodi je morda edini pozitiven sad prve svetovne vojne. Z njim je manjšim, nesamostojnim, pod tujo peto živečim, po navadi zatiranim evropskim narodom bila prvič mednarodno priznana, zakonita možnost, da si prosto, zgolj po nareku svojih koristi, izberi državno-pravno obliko, ki jem bo zagotovila varen obstanek v bodočnosti in z njim nezaviran splošen razvoj po izročilih njihove posebne duhovne in tvarne omike ter zgodovinskih skušenj. Se pravi, da se lahko brez kakršnih koli pritiskov in omejitev opredelite za povsem svojo samostojno državo, v kateri bodo sami gospodarji.

Oče te, povsej priliki najbolj revolucionarne in najpomembnejše politične ideje v dvajsetem veku je Thomas Woodrow Wilson, ki je kot 28. predsednik vodil Združene države od leta 1913 do 1921. Čeprav si je na moč prizadeval, da bi Amerika ostala v prvem svetovnem spopadu neutralna, je bil nazadnje prisiljen zahtevati od Kongresa, naj napove vojsko Nemčiji in Avstroogrski. Ameriški senat in poslanska zbornica sta to storila 6. aprila 1917.

Wilson, humanistični idealist, je to vojno jemal za vojno, ki naj prepreči vse bodoče vojne in obrzda evropske imperializme. Zaradi tega je 8. januarja 1918 dal obema zakonadnjima telesoma v potrdilo slovito načelno izjavo, znano kot njegovih Štirinajst točk. Z njimi je hotel svetu zagotoviti demokracijo, ustanoviti Zvezo (Ligo) narodov za mirno poravnava meddržavnih sporov, zlasti pa vsem narodom priznati pravico do samoodločanja o sebi. Kongres je 14 točk sprejel, s čimer je ta zahteva postala uraden in obvezen element ameriške svetovne politike. Dosegel je tudi, da je bila sprejeta v načelni del mirovnih pogodb, ki so jih zmagovalci diktirali pregancem na pogajanjih v Versaillesu leta 1919.

Ta del Wilsonovega programa za nov red na svetu je bil še posebno pomemben za nenemške narode v Avstroogrski s Slovenci vred. A uresničevanje načela o samoodločjanju je v vseh primerih najprej odvisno od zavestne volje prizadetih narodnih občestev, da njegovo uveljavljanje zase brezpogojno hočejo. Narodom, ki so prisiljeni živeti pod tujo oblastjo, kakor je bilo to stoletja dolgo usojeni Slovencem pod habsburško monarhijo, v zadnjih 60 letih pa pod dvema diktatorskima, velsrbskima Jugoslavijama, ni doslej po navadi nikdar bila dovoljena prilika, da bi lahko kot celota dali neoviranega izraza hotenju po samostojnosti s kakim splošnim ljudskim glasovanjem (Edini izjemi sta bila plebiscita v poljsko naseljenih delih nemške Šlezije in v slovenskem kosu Koroške leta 1920). Taki narodi lahko med vojnami, in še posebno danes, lahko to store le po svojih zastopnikih v svobodnem svetu, če jim je Bog dal srečo, da imajo tam ljudi, ki se tega usodnega narodnega imperativa zavedajo in ki so pripravljeni ter sposobni prizadevati si povsod, ob vsaki priliki ter z vsemi možnimi sredstvi za dosego državne samostojnosti kot vrhunskega narodnega cilja.

Tudi slovenski zgodovinski priliki za to sta bili svetovni vojni 1914-18 in 1939-45. V nobeni od njiju pa takih mož v odločujočem svetu nismo imeli. To je morda največ krivo, da nas je ob rijuinem koncu usoda vrgla iz ene sužnosti v drugo in tretjo. V opravičevanje te njihove nesposobnosti in nedela še danes slišimo jalovi in lažnivi izgovor, da ni bilo moč storiti nič, čeprav so baje ti može delali vse, kar je bilo mogoče. Objektivna zgodovinska resnica te trditve iz dneva in dan bolj in bolj neizprosno izpodbija. Razen tega tudi zgled drugih narodov, katerih pooblaščenci so bili že med prvo vojno sposobni prepoznati in izkoristiti daljnosežne možnosti Wilsonovega načela, priča, da je mogoče dobiti tisto, kar naj bi bilo za Slovence zmeraj nemogoče. To so bili Slovaci, Poljaki in Čehi. Njihova zavedna, neomajno verujoča, vešča in požrtvovalna, čeprav po številu majhna politična emigracija je v povezavi z razpoloženjem in vodstvi v domovini znala to storiti. General Štefanik za Slovake, Tomaž Masaryk za Čehce ter pianist in državnik Ignacij Paderewski za Poljake, so po Wilsonu prepričali Združene države, Veliko Britanijo in Francijo, da so že konec junija 1918, pet mesecov pred uradnim koncem vojskovanja, priznale Češko-Slovaško in Poljsko za samostojni in zavezniški državi,

On the occasion of the opening of Spadina, in celebration of the City's 150th anniversary and the bicentennial of the province of Ontario, it is appropriate to remember with sincere appreciation the many staff members, individuals, groups and com-

njuna Narodna sveta na Zahodu pa za zakoniti vladu teh novih republik. In kot taki sta bili enakopravno sprejeti tudi na mirovno konferenco v Versaillesu leta 1919.

V domovini sta bili mednarodno - pravno že obstajajoči neodvisni državi oklicani še po razkroju avstrijskih sil na evropskih bojiščih - Češko-Slovaška 28. oktobra, Poljska pa 9. novembra 1918.

Tu velja pripomniti, da je za Slovence v tem posebej zanimiv poljski primer. Ovrže namreč pozneje izgovore naših političnih prvakov, da se med prvo vojno pri zahodnih zaveznikih ni dalo za naš narod storiti nič, ker je pač bil v političnem in vojnem sestavu sovražne Avstroogrške. Poljski nacionalisti - prostovoljci so se pod vodstvom generala Piłsudskiego ob Nemcih in Avstrijcih zagrizeno bojevali proti zavezniški Rusiji, svoji večni sovražnici. Zaradi tega sta celo Nemčija in Avstrija že leta 1916 Poljsko priznali za neodvisno kraljestvo, katemu bi po morebitni zmagi prisodili tudi vse poljske pokrajine izpod ruskega jarma. Utelešenje tega priznanja je na svojo pest preprečilo oholo nemško vrhovno poveljstvo, ki je imelo v rokah upravo in vojne nastope na poljskem delu ruske fronte in v njegovem zaledju. Zaradi tega je poljsko politično vodstvo svoje napore za osvoboditev in samostojnost preuravnalo na drugo stran ter jih iz Pariza vodilo do končnega uspeha.

Za Slovence je mednarodno-pravno tedaj že v dveh primerih uveljavljeno načelo o pravici narodov do samoodločanja postal in ostalo zgolj simbol zamujenih prilik, vodniške nepoučenosti, zbeganošči, nestvarnosti, zmesi romantičnega sanjarjenja o nekakem troedinem narodu v krvavi konkretnosti časa in iz vsega tega izvirajoče nesposobnosti za karkoli pravega in potrebnega. Zaradi takih vodnikov smo se tedaj in pozneje znali v prelomnih časih samo še spraševati: „Pod katerega cesarja pa zdaj?“

O globljih vzrokih, zakaj je moralno in je delno še zdaj tako, in o krivcih za to narodno nezrelost bo beseda drugič. Prav tako tudi, kako in kdaj in po čigavem spoznanju smo se počasi le začeli zavedati tudi svoje pravice do samoodločanja kot nujnega, mednarodno edino veljavnega temelja naših zahtev po neodvisno slovenski državi.

P. K.

panies which have had a variety of roles in the Spadina preservation project, esp. the Thompson family, the City of Toronto, the Ministry of Citizenship and Culture, Ont. Heritage Foundation, Board of industrial leadership and development, and Wintario who initially made this event possible.

Yugoslavia gaols more Muslims

The CRESCENT INTERNATIONAL

March 16-31, 1984

Yugoslav courts sent 28 Albanian dissidents to prison in the country's troubled Kosovo province. In three separate group trials, the defendants, mostly professors and students, received up to 14 years in prison. Accusations ranged from writing unfriendly slogans to receiving reading materials from abroad or belonging to banned organizations and 'forming a guerrilla group'.

In addition to their sentences, professors Emin Krasniqi, Salih Bicku, and Isa Dermaku will be banned from teaching for 10 years after they leave prison. One of those sentenced, Nazifa Xhemaili, is a woman.

Tanjug, the official Yugoslav news agency, reports that two more Albanians, Nuhi Berisha and Rexhep (Rajab) Małaj, died in a confrontation with the police on January 11 in Pristina, the capital of Kosovo. The authorities reported that the two committed suicide

Nadaljevanje na str. 2

**slovenska
DRŽAVA**

FOR A FREE SLOVENIA

Subscription rates
\$12.00 per year
\$1.00 single issue.

Advertising 1 column x 1" \$4.20

Published monthly by Slovenian National Federation of Canada
646 Euclid Ave., Toronto

SLOVENSKA DRŽAVA izhaja prvega v mesecu

Letna naročnina znaša: Za ZDA in Kanado \$12., za Argentino, za Brasilijo za Anglijo 60.- šilingov, za Avstrijo 160 šilingov, za Avstralijo 10.-avstr. £, za Italijo in Trst 2400.- lir, za Francijo 1800.- frankov.
Za podpisane članke odgovarja pисец. Ni nujno, da bi se avtorjeva naziranja moralna skladati v celoti z misijenjem uredništva in izdajatelja.
Cena za letalsko pošto po predhodnem dogovoru. £ 1.72

CLEVELAND

Proslava tridesetletnice slovenske radijske oddaje „Pesmi in melodije iz lepe Slovenije“ v Clevelandu

ameriške, krajevne in novice iz Slovenije. Porčila je podajal ob delavnikih; za nedeljsko oddajo, pa je pripravil tedenski komentar.

Spomladi leta 1969, je Rado Menart zapustil postajo in oddajo ter odšel na novo službeno mesto v Californii. Nekako leta 1970, pa je zapustil oddajo še Pavle Boršnik, ki je odšel na novo službeno mesto v Washington, D. C. pri Glasu Ameriki. Tako je celotno breme oddaje padlo na ramena Milana. Težko breme je začela deliti z njim žena Barbara, ki mu je veliko pomagala pri poslovnih zadevah oddaje in tudi sodelovala pri programu in oglasih, vse to še poleg stalne pomoči kateremu mu je nudila že od vsega začetka.

Skoraj polnih 16 let smo imeli Slovenci v Clevelandu vsakodnevno enourno slovensko radijsko oddajo; to je od 9. aprila 1961 pa do 12. marca 1977. S 13. marcem 1977 je postaja WXEN prenehala biti narodnostna postaja in odpovedala skoraj vse narodnostne programe, razen nekaj manjših ob neprimerenem času. Slovenska oddaja Pesmi in melodije iz lepe Slovenije se je morala umakniti s postaje. Številni protesti in napori narodnostnih skupin, da bi ohranili postajo WXEN kot narodnostno radijsko postajo niso uspeli.

Po posredovanju dr. Karla Bonuttija je oddajo Pesmi in melodije iz lepe Slovenije sprejela v svoj program radijska postaja Clevelandske državne univerze - WCSB. Prvotno se je oddaja oglašala preko nove postaje po eno uro na dan, ob istem času kot na postaji WXEN - po petkrat na teden; to se pravi vsak dan razen petka in sobote. S časom pa je oddaja izgubila še sredo in četrtek. Tako jo danes slišimo ob nedeljah od dvanajstih do ene popoldne in ponedeljkih in torkih od šeste do sedme ure zvečer. Z velike praznike pa si Milan izgovori pri vodstvu postaje še dodatne oddaje. Postaja WCSB spada med vzgojne ne-komercialne radijske postaje. To pomeni, da se postaja ne vzdržuje s trgovskim oglaševanjem in da slovenski oddaji ni treba plačevati postaji časa za oddajanje. Vendar pa moramo vedeti, da so z oddajo še vseeno povezani stroški. Treba je kupovati plošče, zvočne trakove, publikacije in drug material.

Tako poslušamo oddajo Pesmi in melodije iz lepe Slovenije, že preko trideset let. Oddaja nam posreduje pristno slovensko pesem in glasbo - zabavno, lahko, koncertno in operno, slovensko besedo in misel. Oživlja nam slovenski svet od Alp in morja do pomurskih nižin, svet ob Dravi in Muri, Savi in Soči, vse tja do Kolpe in Sotle. Oživlja nam pestrost slovenskih pokrajin in oživlja nam slovensko zgodovino. Spremlja nas skozi cerkveno leto s proslavljanjem praznikov in spominov na verske običaje: od adventa preko Božiča, posta in Velike noči do praznikov Vseh svetnikov in Vernih Duš. Spremlja nas skozi svetno leto z narodnimi običaji, od pusta preko Kresa in martinovanja do silvestrovjanja. Prinaša nam zaklade slovenskega slovstva, pesništva, pripovedništva, drame in igre. Spominja nas na važne zgodovinske in kulturne obbletnice, obuja v nas narodno in državno zavest s praznovanjem slovenskega narodnega praznika. Z nami je ko se spominjam najbolj tragičnih dogodkov v ne posredni slovenski preteklosti, ki so mnoge izmed nas težko osebno prizadeli in zaradi katerih smo morali zapustiti domovino. Prinaša nam zabavo in veselje in žalosti se z nami ob žalostnih dogodkih.

Išče in povdinja slovensko resnico in odklana laž. V naši drugi domovini nam posreduje slovensko domovino in nas povezuje s slovenskim zamejstvom ter nas tako združuje v zdomstvu z domovino in zamejstvom.

Ali si moremo predstavljati še višje poslanstvo in dosežek slovenske radijske oddaje v zdomstvu?

Za vse kar nam je prinesla in nam prinaša ta oddaja, za vse dejansko nepoplačljivo delo in trud, skrbi in dolge ure, za vso požrtvovalnost in vdanost pri premagovanju težav smo dolžni neizmerno zahvalno ustanoviteljem in voditeljem te oddaje: Stanetu, Radotu, Pavletu in ne nazadnje Milantu, ki najdalj časa nosi najtežje Nadaljevanje na str. 4

Med SLOVENCI**TORONTO****DOM LIPA**

Dom Lipa je po državnih zakonih registrirana dobrodelna ustanova z imenom Slovenian Linden Foundation. Pripravljalni odbor je po teh predpisih dolžan na letnih zborih [general meetings] podati članom te ustanove poročila o celotnem poslovanju v minulem letu. Tako je v nedeljo 26. februarja v newtorontski dvorani po poročilih posameznih odsekov Pripravljalnega odbora navzoče članstvo sprejelo realistično podana poročila blagajnika, tajnika in predsednika ter poročila informativnega, finančnega, gradbenega in upravnega odseka. Začasno je najvidnejše delo finančnega odseka pod vodstvom g. Lojzeta Babiča, ki z letnimi družabnimi prireditvami zbira finančna sredstva za čimprejšnji začetek gradnje starostnega doma. Predsednik gradbenega odseka g. Franc Osredkar se trudi za končno uradno gradbeno dovoljenje pri občini Etobicoke. Delo upravnega odbora je ponovno zbiranje podatkov o naših starejših, ki bodo sestavljeni čakalno listo, potrebno pri iskanju državnega posojila. Informativni odsek pa zbira novice in poročila za slovenske časopise in sestavlja imenik darovalce za dom Lipa.

Sklep lanskega občnega zборa je bil, da more postati član ustanove Dom Lipa vsak 10 dolarski darovalec z vsemi pravicami volitev in sodelovanja pri vseh zadevah Doma Lipa.

Letošnji občni zbor je po poročilih in razgovoru sprejel sklep, da vzporedno z iskanjem državnega posojila nadaljujemo z zbiranjem denarnih prispevkov. V zvezi s tem sklepom predlaga g. Peter Čekuta, da stremimo za močnejši pritisk pri državni vladi za posojilo. Da se dela nadaljuje, v dosedanjem odboru po volitvah ni mnogo sprememb. Za novega odbornika je bil izvoljen g. Bernard Baškovič. Zadeva Doma Lipa je resna, kot so resni in stvari načrti za leto 1984. Nedeljski zajtrk in kosilo 18. marca v cerkveni dvorani pri Mariji Pomagaj je s končnim dobičkom dva tisoč dolarjev pokazal pripravljenost ljudi za dobro stvar. 7. aprila je na programu petdesetdolarska dobrodelna večerja v newtorontski dvorani, 12. aprila pa je v priredbi ge. Marije Kavčič v isti dvorani modna revija, pravtako v korist Doma Lipa. Od tam naprej in pomlad in na tretji slovenski walkathon 20. maja, kjer se bomo v hoji pomerili mladi in stari od vseh vetrov in stanov, da s pomočjo sponsorjev z dobrim srcem in športnim duhom pomagamo ustvariti toplo bivališče mnogim potrebnim in osamelim Slovencem.

Do takrat pa prisrčna hvala in lep pozdrav vsem prijateljem slovenskega starostnega doma Lipa.

Dom Lipa, 52 Neilson Drive, Etobicoke, Ont. M9C 1V7 Canada

Yugoslavia

Cont'd from Page 1....

when the police tried to arrest them. Travellers from Pristina, however, report that most local inhabitants believe that the police shot them.

The Yugoslav government intensified its campaign against Albanian dissidents after widespread protests in 1981 in support of greater rights and autonomy for Kosovo's largely Muslim Albanian population.

The new trials come on the heels of a scathing attack by the official Communist Party newspaper *Borba* against religious leaders in Kosovo. *Ulama*, in particular, are accused of building new mosques, such as the one in Kosovo Polje, and of supporting the dissidents.

Since 1981, more than 1,000 Albanians have received sentences ranging from 5 to 15 years. Thousands of others, including minors have received lesser prison terms.

V nedeljo popoldne 15. januarja so slovenska kulturna društva: zborna Korotan in Fantje na vasi, folklorna skupina Kres in dramatsko društvo Lilja pripravili v Slovenskem Narodnem domu na St. Clairju proslavo tridesetletnice radijske oddaje „Pesmi in melodije iz lepe Slovenije“ z banketom in kratkim sporedom. Na sporedu so bile pesmi in plesi, nastop dr. Staneta Šušteršiča, ki je prikazal zgodnj zgodovino oddaje z besedo in posnetki na zvočnem traku. Slavnostni govor pa je govoril dr. Mate Resman. Njegov govor objavljamo v naslednjih vrstah.

Danes smo se zbrali na tej družabni prireditvi, da se spomnimo tridesetletnice Slovenske radijske oddaje v Clevelandu, ki ima naslov „Pesmi in melodije iz lepe Slovenije“ in, da počastimo njene ustanovitelje in upravitelje ter se jim zahvalimo za njih delo in trud za slovensko stvar in slovensko skupnost v Clevelandu.

O Clevelandu govorimo včasih kot ameriški Ljubljani, saj ima Cleveland najstevilnejšo slovensko prebivalstvo z največjim številom slovenskih župnij, domov, odrov, zborov, društev, organizacij in ustanov v Združenih državah Amerike.

V Clevelandu imamo Slovenci sicer več radijskih oddaj, ki so ameriško-slovenske oddaje. Oddaja „Pesmi in melodije iz lepe Slovenije“ pa je slovenska oddaja v Ameriki, katera, kakor je zapisal profesor Vinko Lipovec v Ameriški Domovini 6. decembra 1983 „dela čast slovenski narodni skupnosti v Clevelandu, delal pa bi jo tudi samemu kulturnemu središču Slovenije - Ljubljani.“

Oddajo Pesmi in melodije iz lepe Slovenije smo prvič slišali v nedeljo 11. oktobra leta 1953 ob pol devetih zjutraj na postaji WERE. Bil je to od tedaj naprej polnji spored vsako nedeljo.

Oddajo sta pričela dr. Stane Šušteršič, ki je prinesel s seboj v Cleveland svoje izkušnje pri radiju Celovec in pa za začetek potrebitno založiti slovenskih plošč in zvočnih trakov ter Rado Menart, ki se je posvetil radijski in zvočni tehniki ter skrbel za poslovno stran oddaje, ki se je moral vzdrževati s poslovnimi oglasi.

K prazničnim in posebnim oddajam pa sta Stane in Rado pritegnila k sodelovanju še dr. Milana Pavlovičiča, ki je že med svojim študijem prava postal član radijske igralske družine pri ljubljanski postaji. Po doktoratu iz prava se je Milan vpisal in študiral še na oddelku za gledališče pri Glasbeni Akademiji v Ljubljani in že po tretjem letniku postal režiser dramskega študija Narodnega Gledališča - Drame. V četrtem letniku pa je tik pred diplomo moral zapustiti domovino.

V letu 1960 je dr. Stane Šušteršič sprejel službo pri Glasu Amerike in odšel v Washington, D. C., kjer je postal poklicni radijski napovedovalec. Pri vodstvu oddaje Pesmi in melodije iz lepe Slovenije ga je nadomestil dr. Milan Pavlovičič.

Rado Menart, ki je tri leta obiskoval večerno šolo National Radio School in se usposobil v radijski in zvočni tehniki, pa je dal pobudo in pomagal pri organiziranju nove narodnostne radijske postaje v Clevelandu WXEN FM, ki je pričela delovati 9. aprila 1961. S tem dnevnem je na tej novi postaji oddaje Pesmi in melodije iz lepe Slovenije postala vsakodnevni enourni spored, ob delavnikih od šeste do sedme ure zvečer, ob nedeljah pa od enajste do pol ene popoldne; oziroma kasneje od dvanajste do ene ure popoldne. Polurna nedeljska oddaja na postaji WERE se je nadaljevala še nekaj mesecev po gornjem datumu. Na postaji WXEN pa so bile od začetka še dodatne slovenske oddaje; ob sobotah od enajstih dopoldne, ob nedeljah pa že v zgodnjih urah ob osmih, oziroma nekaj časa celo že ob sedmih. Te dodatne oddaje pa so kasneje odpadle.

Na novi postaji WXEN je Rado Menart postal programski direktor in tehnični vodja postaje, vendar je še vedno sodeloval pri oddaji Pesmi in melodije iz lepe Slovenije.

Zaradi časovne in vsebinske razširitve programa, se je Miljan in Radotu kmalu pridružil še Pavle Boršnik, ki se je že mnogo let udejstvoval kot publicist pri listu Klic Triglava. Pavle je uvedel v program novice: svetovne,

Kaj pišejo drugi...

... o bodočem klanju Slovencev

„V začetku januarja je v Ljubljani prišlo do incidenta, ki je zgrozil dosti njenih prebivalcev. Najprej so slovenski študentje pločnike in stavbe po nekaterih ulicah popisali z gesli, ki so opominjala tuje delavce, naj se vrnejo domov. To je bil izraz razširjenega razpoloženja v Sloveniji zoper protislavensko vedenje „vzhodnih republik“ pri številnih glasovanjih v zvezni zbornici. V odgovor na ta gesla so se že naslednji dan prikazali ne kaki napis, marveč tiskani letaki osupljive vsebine:

“Kada počne treći rat,
mi čemo Slovence klat.“

(Ko se bo začela tretja vojna, bomo mi Slovence klali.) Da so letaki bili tiskani in da so bili razširjeni v tako rekordnem času, so vsi ljudje razumeli kot dokaz, da jih je sestavila in razmnožila UDB. Njej taka „klavska politika“ tudi najbolj odgovarja. (Nova Hrvatska, London št. 2/1984. Zvezni minister in vrhovni poglavarski UDB za vso SFRJ s Slovenijo vred je Stane Dolanc. Uradne grožnje o bodočem klanju Slovencev so bile dane v javnost z njegovo vednostjo, če ne celo po njegovi zapovedi).

... o slovenskih antikomunistih - homeinijevcih

„Zopet prosite denar za katoliški tisk... Samo fehtanje denarja (za tisk), ki ni povsem katoliški, ampak samo skupinski... Katoliški tisk v našem zamejstvu bi bil svoboden, če bi se določeni odgovorni činitelji ne bili povezani z režimom v matični domovini in se... njemu podredili. Tako je ta „katoliški“ tisk spravil na tisto pot tudi našo mladino! Slovenci v zamejstvu, to je v Italiji, propadamo, ker ni več med nami pravega slovenstva! Temu je kriva tudi povezava „katoliške“ kulturne organizacije s titovsko, reci: komunistično, ki je brezbojni. Počaže to rejer jasne račune in hodite po pravi katoliški poti! Kritični bralci.“

„Denar, denar... Dovolj smo že povedali, kako je nastal prvi katoliški tednik (v Italiji) in kako se je vzdrževal... Iz sklada za katoliški tisk podpiramo Katoliški glas, Pastirčka, Mladiko in po potrebi še kak drug tisk. Če bi uredniki omenjenih tiskov imeli kako plačo, bi lahko kdo upravičeno očital, da delamo za denar; ker pa poleg prostovoljnega dela nemalokrat dodamo še svoj denar, nima nihče kaj očitati, še najmanj, „kritični bralci.“ Prav zaradi tega smo tudi svobodni, pa naj kdo še tako dvomi v našo svobodo. Bralčevi mnenje, da nismo svobodni, ker so se nekatere katoliške organizacije povezale s [SR] Slovenijo in sodelujejo z levicarskimi organizacijami na kulturnem področju... priča, da mož živi še v ozračju prvih povojskih časov. V tem času je Cerkev obhajala II. vatikanski cerkveni zbor in v marsičem zavzela bolj strpno stališče do raznih političnih in kulturnih tokov sedanjega časa. Tudi režim v Jugoslaviji ni več takšen, kot je bil. V marsičem kaže večjo strpnost, Ali naj vse to zanikamo, Ali naj zanikamo premike v Cerkvi in premike v nekaterih režimih? Nismo in nočemo biti [antikomunistični] „homeinisti“ [Pismo uredništva Katoliškega glasa v Gorici in njegov odgovor nanj v številki 2. februarja 1984].

slovenski školje:

„NAŠA LUC“ 2/1984.

odgovorni smo za narod, jezik in kulturo

Krščanstvo in slovenstvo sta bila v zgodovini našega naroda tesno povezana. Prva slovenska zapisana beseda je beseda našega človeka Bogu. Ob bližnji 400-letnici Dalmatinovega prevoda svetega pisma se bomo spomnili zaslug, ki jih imajo slovenski reformatorji za nastanek in razvoj slovenščine kot knjižnega jezika. Delež, ki so ga imeli pastirji božjega ljudstva pri prebujanju naše narodne zavesti in skrbi za naš materin jezik, je izredno pomemben in to izredno tudi danes zavezuje Cerkev na Slovenskem.

Pred našo odgovornost za slovenski narod, njegovo omiku in njegov jezik pa nas ne postavljajo samo zgodovinski razlogi. Krščanska vera sama nas opozarja, da je narodnost izredno pomembna naravna vrednota. Zadnji cerkveni zbor je to še posebej poudaril. Cerkev se veseli raznolikosti narodov. Jo spoštuje in unoščova. Ostro obsoja vsako iztrebljanje narodov in ponovno spominja, da so vsi narodi enaki med seboj. Kar pomeni, da imajo vsi pravico do obstoja in enakopravnega razvoja. V enem izmed temeljnih besedil verske prenove „Človek in krstjan v današnji slovenski družbi in Cerkvi“ sta narod kot naravna vrednota in naša narodna krščanska preteklost še posebej poudarjena. Prizadevanje za današnjo prenovo mora rasti iz te preteklosti, ki jo moramo poznati, ceniti in iz nje ustvarjalno živeti. Pravica do lastne izobrazbe in kulture sodi med človekovе pravice (Splošna izjava OZN, člen 26). Zato mora ta kultura imeti vse možnosti za svoj razvoj.

Čutimo, da je na ta temeljna načela treba ponovno opozoriti. Vsí slovenski kristjani, zlasti še tisti, ki imamo v naši Cerkvi posebne odgovornosti, škofo, duhovniki in drugi pastoralni delavci, moramo svoj narod spoštovati in ga ljubiti. Gojiti moramo lepo in čisto slovensko besedo, skrbeti za dostojno Izražanje, poznati narodovo preteklost, jo ceniti in se iz nje učiti. Za to imamo pri prejšnjih rodbovih slovenskih dušnih pastirjev veliko kar ganljivih zgledov, med kate-

... o zamolčevanju škofa Rožmana v domovini

„Slovenska Cerkev v domovini se pretirano boji režima. Zato ne samo, da ne piše o škofu Rožmanu niti ob stoletnici njegovega rojstva, marveč dosledno v svojih publikacijah zamolčuje celo njegovo ime, kakor da ga ne bilo! Pa je vendar modro in junaško vodil škofijo kot eden najpogumnejših ljubljanskih škofov v najtežjih dneh njene 500-letne zgodovine. Ko so ga prijatelji rešili sramotilne smrti na sedežu škofije in je postal begunec, je celih 14 let učil, bodril in tolažil svojo čredo, razkropljeno po širnem svetu, do svoje prerane smrti. Škofa Rožmana je treba skupno s tistimi, ki so, sledič njegovemu nauku, plačali svojo borbo z mučeniško smrto, poklicati nazaj v zgodovino povsod, kjer slovenski ljudje živijo, zlasti pa v Sloveniji. Dovolj je tamkaj molka, ki ne prinaša Cerkvi nikakih uspehov, pač pa ji škoduje. Naj se nehajo dialogi, razgovori in pogajanja z brežbozci, ki nikamor ne pripeljajo! Tukaj je škof Rožman, tukaj so pobiti domobranci, tukaj je slovenska narodna vest. Zgodovina se mora dopolniti z vso resnico, dokler so že živi tisti, ki so odgovorni za njeno mrcvarjenje. To je naša zahteva ob 100-letnici rojstva dr. Gregorija Rožmana. (1. P. - dr. Ludovik Puš - Ameriška domovina, 2. decembra 1983)

... še o pogojih za novo posojilo SFRJ

„Upajo, da bodo novi denarni ukrepi prinesli nekaj reda in discipline v odplačevanje jugoslovanskih dolgov v tujini, ki znašajo skoraj dvajset milijard dolarjev... Mednarodni monetarni fond in zahodni upniki so jugoslovanske vlade pregovorili, da bo morala izvajati občasno novo ovrednotenje dinarja, katerega vrednost je v drugi polovici leta 1983 padla za skoraj 50 odstotkov... Dvomno je, če bi se bila prizadevanja za nov skupek zahodnih podpor Jugoslaviji (blizu pet milijard dolarjev) sploh lahko začela brez podpora ameriških državnih funkcionarjev v SFRJ in v Washingtonu. V tem je ameriško veleposlaništvo v Belgradu kar se da pridno in eno najboljših. Uživalo je močno zaslombo Lawrencea Eagleburgerja, državnega tajnika za politične zadeve v zunanjem ministrstvu ZDA in njihovega bivšega ambasadorja v SFRJ. (Eagleburger je ob koncu nedavnega obiska jugoslovanskega predsednika Šipiljaka v Washingtonu napovedal, da bo z majem s tega mesta odstopil. S tem bo Jugoslavija izgubila najmočnejšega svojega zagovornika v State Departmentu). Novo posojilo, za katero so pogajanja tekla skoraj vse lansko leto, so preskrbeli naslednje zahodne ustanove: Mednarodni monetarni fond, Mednarodna banka za obnovo in razvoj v ZDA, Banka za mednarodne poravnave v švicarskem Baselu, ter šeststo zasebnih bančnih podjetij v 12 zahodnoevropskih državah na Japonskem in ZDA, katerih javni in zasebni delež pri stvari znaša 22%... Damoklejev meč, ki ga ta bančni konzorcij drži nad glave Jugoslovanov, je določilo, da bodo zahodni upniki naložili SFRJ hude kazni, če se bo s plačilom obrokov in obresti za dosedanji dolg zakasnila za več ko 15 dni. Med drugim bodo poleg stavb veleposlaništev in konzulatov ter letal zasegli tudi vso drugo jugoslovansko imovino v tujini.“ (The New Yorker, marec 1984).

(Kar je podprtano ali v oklepajih, so dopolnila pravljaca te rubrike). P. K.

Iz pisem uredniku...

... Sem novi naročnik Slovenske Države, ki sem jo zasledil pri mojih domačih. Moram napisati, da je eden najboljših listov za Slovence. Hvala Vam za Vaše delo in trud za samostojno državo Slovenijo. Ta časopis bi moral priti v vsako slovensko hišo. Prav imajo naši očetje, ki pravijo, pa se mi mladi Slovenci združimo skupno, za obstoj Slovenstva in za vpostavitev samostojne države Slovenije... Vedite, da Vaš trud ne bo zaman!

V. V. Hamilton, Ont.

... Sporočam da s 1. januarjem postajam naročnik Slovenske Države.... želim blagoslova in Božje pomoči v novem letu pri delu za razširjenje zamisli o slovenski državi...

K. V. Švica

... na enem občnem zboru slovenskih organizacij v zadnjih mesecih sem slišal opazko, ki me je dirnila, češ, vi lahko tiskate list Slovenska Država, ko dobite stalno podporo od Krekove zadruge...

A. V. B. Toronto

[Niste prvi, ki mi je to pisal ali rekli. Kot urednik in upravnik lista Vam pa dajem častno izjavo: „List Slovenska Država se vzdržuje od vsega početka samo iz redne naročnine, oglasov vseh vrst, prostovoljnih darov v tiskovni sklad, še posebej ob raznih obletnicah in ob zaključku poslovnega leta. Nikdar pa še nismo uradno ali neuradno dobili podpore niti centa od Krekove zadruge, razen oglasov. Poleg tega pa je listu veliko v pomoč, da vsi, ki pri njem kažejo sodelujejo - vsled idealizma do ideje, ki je povdarenja že v naslovu listu Slovenska Država. Samo to in nič drugega omogoča njen redno izhajanje že 35 let. Vse druge stvari pa so za zvezdoglede, ki sanjajo o vsemogočem. Toliko v Vašo vednost in informacijo slovenski skupnosti v Kanadi.

Krekovi zadrugi smo pa vsa leta od njene ustanovitve, ki smo ji tudi mnogi pri rojstvu botrovali in prisluhnili glasu rojenic in vili sojenic hvaležni, da nam nudi brezplačno streho in naslov in se ji skušamo zahvalno oddolžiti s članki v podporo in zamisel slovensko-kanadskega zadržništva. - Imamo pa za vsa leta poslovanja svoj čekovni račun v Toronto-Dominion Banki in zaradi opreznosti seveda nobenega v obeh zadrugah. Pika.“ Za uredništvo in upravo S. D. Vladimir Mauko).

... S časopisom sem nasprotoval. Le tako naprej v vseh ozirih. Časopis posojam tudi mladini in so z njim zadovoljni. Uredništvo želim božjega blagoslova pri urejanju...

A. B. Kitchener

teljskih pogоворов.

Med nami v Kanadi živi nekaj stalinistov, nekaj samoupravnih socialistov in tudi nekaj sodelavcev, ki bi radi uživali vse dobro v Kanadi pa tudi doma. Nihče se ne nad prisotnostjo teh ne spotika, življenje gre naprej celo brez večjih konfrontacij. Toliko bolj nas je začudilo, da je vplivni slovenski poslovni človek s te strani bil ponoči anonimno poklican. Anonimni govornik mu je svetoval naj ne oglaša več v Slovenski Državi. Trgovec se je ustrašil in ne oglaša več. Njegov argument je bil, tako je povedal, da ne mora imeti sitnosti pri eventualnih „pogovorih“ doma. Povsem jasno je, da so taki ljudje sedaj v veliko večji nevarnosti za razne šikane in izsiljevanja. Ako se namreč podaš malemu izsiljevanju in grožnji si idealen cilj za kake večje podvige.

Vsekakor nas gornje zadeve navajajo k ugotovitvi, da v svobodni Kanadi prenekateri naš rojak NI SVOBODEN. Še vedno se da vplivati ali celo ustrahovati po totalitarističnih metodah, pred katerimi je upal, da jih ne bo več doživel. Vendar ne moremo mimo ugotovitve, da je tak „demokrat“ sam kriv, ker se pač da v svobodni Kanadi ustrahovati.

V Kanadi nesvobodni!

V Božji Besedi marca 1984 je zabeležen protest nadškofa dr. skupnosti. A. Šuštarja poslan slovenski vladni lansko leto. Naš metropolit je protestiral proti anketi v mogli protestirati radi zaslišev. Nemčiji, ki so jugoslovanski vanj, ki se še vedno nadaljujejo. Učitelji spraševali po verski opredeljenosti staršev in učenskim oblastem bi dosegli intervjev. Protestiral je tudi po zasliševanju izseljencev doma. Pri verjetno bil tudi obisk domovih zaslišanjih sprašujejo, če vine v bodoče brez takih „prija-

Iz slovenskega tiska...

Mladika 10/1983

V slovenska obzorja in čez

Mogoče ne veste, da...

- da kroži glas, da bo v Ljubljani izšla knjiga pesmi doslej »prepovedanega« pesnika Franceta Balantiča...
- da je veliki priatelj Slovencev Hans Georg Reissmüller, sourednik lista FRANKFURTER ALLGEMEINE ZEITUNG, napisal v tem listu članek, prežet s simpatijo do Slovencev...
- da je v zadnjih številkih buenosaireške revije MEDDOBJE dr. Jože Velikonja, profesor geografije na univerzi v Seattlu v ZDA, objavil Poslanico predsedstvu Slovenske kulturne akcije, v kateri je s svetskim zamahom razgrnil problematiko slovenske kulture zunaj Slovenije...
- da v Ljubljani načrtujejo ustanovitev gastronomsko fakultete...
- da bo v Celovcu, kjer se zdaj tiska, izšla knjiga o Medjugorju, v katero bodo vključene najnovješe stvari o tem znamenitem kraju...
- da je prof. Pibernik iz Kranja baje dognal, da je bil pesnik Balantič leta 1941 organiziran član OF v skupini krščanskih socialistov, a da je potem v Gonarsu spremenil svoj odnos do OF...
- da klub štiridesetletni nasilni sovjetcizaciji v katoliški Litvi 85% ljudi prakticira svojo vero...
- da se je letos vpisalo na teološko fakulteto v Ljubljani več študentov kot prejšnja leta, in sicer okrog 40...
- da je v Brescii izšla knjiga ISONZO INFAME (SVINJSKA SOČA) z zbirko pisem italijanskih vojakov iz Lombardije, ki so umrli od ran ali bolezni na soški fronti med prvo svetovno vojno...
- da je župnija Trnovo v Ljubljani na lastno pest asfaltirala občinski prostor pred cerkvijo in v ta namen potrošila dvesto milijonov starih dinarjev...
- da je slovenska lovška družina v Toronto v Kanadi spet izdala razkošen LOVSKI VESTNIK, ki ga je uredil slovenski juvelir Miro Rak...
- da je znani nemški pisatelj Peter Handke, sin slovenske matere, v intervjuju francoskemu listu Les Nouvelles Litteraires, med drugim pohvalil slovenske duhovnike na Koroškem in rekel, da so to duhovniki, kakor so bili nekoč v katakombarjih...
- da se je po dolgih letih odločil za študij teologije študent iz goriško-tržaškega zamejstva, neka slavistka pa za kontemplativni red...
- da je znani bivši profesor ljubljanske klasične gimnazije Silvester Kopriva, ki mu je ob njegovi 75-letnici Društvo slovenskih izobražencev posvetilo enega svojih ponedeljkov, v svojem živahinem predavanju med drugim povedal tudi, da je pri prevajanju nekega slovenskega pesnika v latinščino izraz »klopotec« polatinil »crotalum praetum fugator«...

KNJIGE

**Marij Maver:
VINKA BELIČIČA
POGLED NAZAJ**

V času plehkih aforizmov in slabih rim se je na naši mizi končno pojavila knjiga, ki zasluži pozornost izobraženega bralca. Avtor je publicist in kulturni delavec Marij Maver, glavni junak dela pa pesnik Vinko Beličič.

Vsebino teh sto strani knjige Vinka Beličiča pogled nazaj bi težko označili kot določeno zvrst nekej med esejem, pričevanjem in literaturo. Maverjev poklic je morda vplival le na obliko dela — na posebno preudarno in izvirno zaporedje vprašanj in ugotovitev. Daleje je delal rahločutni izobraženec v žlahtni besedi in vsebini.

Dokumentarnost knjige ne zadeva preprostih in uradniških življenjepisnih podatkov, ampak kljub enostavnemu naslovu še marsikateri pogled več — med temi je najbolj razviden tisti načnoter, ki daje vsebini prav poseben pečat. Končno se nam je v čisti luči pokazal pesnik, ki mu je bila sicer namenjena le malokatera stran, posebno v matični domovini. V marsikaterem biografskem leksikonu bi zaman iskali njegovo ime — papir so v celoti napolnila imena tistih Kogarsibodi, muh enodnevnic, ki rojijo v sodobnem onesnaženju slovenske kulture.

Vinko Beličič je letos avgusta dopolnil sedemdeset let — dolga izkušnja, ki je na njem pustila le eno sled: izbistrila in izostriła je njegov čut za

temeljni vrednoti, ki sta ga spremiščali vse življenje: slovenstvo in vero.

V zaporedju vprašanj ga spoznavamo kot mladeniča, izobraženca in moža. Življenje ga bogati in siromaši, ne prizanaša mu s tegobami časa, ki se v neizprosnem redu vrstijo vse, prav vse. Pestra knjiga, ki jo mora vzeti v roke današnja mladina, otroci potrošništva in slabii posnemalcii slabih prekov.

Dodatno važnost dajeta delu dve vrinjeni enoti: dnevniki izpiski pesnikovega doživljanja od septembra 1939 do septembra naslednjega leta in ciklus osmih pesmi Mrtvi materi, ki so bile objavljene v Buenos Airesu, kjer je Beličič po vojni našel razumevajoče občinstvo.

Naše zamejstvo, Kras in gmajna so ga sprejeli popotnika in bogatili njegov navdih in tožbo za izgubljenim. Toda človek ni siromak, če v sebi skriva bogastvo — in Beličičeva je posebne vrste: ne boji se kriz in inflacije ...

In še bi lahko govorili o vsebini knjige: o naravnih in mojstrskih posnetkih pesnika in o Žerjalovi opremi knjige, kjer se je likovnik po načelu sorodnosti umetniških duš tesno približal pesniku. Delo bogati tudi izčrpna bibliografija, ki kaže pesnikovo delavnost in mnogostranost.

In še bi lahko povedali o pesniku: tokrat naj bo naša ugotovitev vzporedna s časom, ki ga doživljamo, z mom, ciljem naših hotenj in hrpenij — veliko smo ga našli v tem pesniku, tega notranjega miru, ki je dar izbranih.

Ester Sferco

Saša Martelanc,
Vinko Beličič
in Marij Maver
med predstavitvijo
knjige
»Vinka Beličiča
pogled nazaj«
v Peterlinovi
dvorani v Trstu

Agencija za pomirjenje živcev

Predlog za poživitev lista KOMUNIST

Predsedstvo Centralnega komiteta Zveze komunistov Slovenije je pred kratkim v Ljubljani razpravljalo o nadaljnem razvoju glasila ZK KOMUNIST.

Kakor poroča dnevnik DELO, so na tisti seji ugotovili, da lista ne berejo, da ni odmeven, da se odziva z zamudo na dogajanje, da ne ponuja primerov iz prakse, da objavlja že tiskane referate, da premalo spodbuja soočanje mnenj.

V svoji skrbi za celoten slovenski duhovni prostor se je ČUK zamislil nad tem, kako bi priskočil glasilu ZK na pomoč. V njegovih možganh se je izčimil predlog, ki predvideva rešitev, ki je prav tako praktična kakor poceni. Gre namreč samo za dodatek dveh — 2! — črk k naslovu lista: N in E. Namesto KOMUNIST naj se list imenuje NEKOMUNIST, pa Čuk garantira, da bodo List požirali, da bo odmeven kot bomba, da se bo odzival že pred dogajanjem, da se bo kar cedil od prakse, da bo objavljala celo mišljene referate, da se bo v njem vse iskrilo od kresanja mnenj.

Po objavljenih statističnih podatkih so porabili Kanadčani v letu 1981 od svojih dohodkov za:	
stanovanje	19%
hrano	15%
prevoz	15%
razvedrilo in izobrazbo	10%
pohištvo	9%
hotele in restavracije	8%
oblačila	7%
tobak in alkohol	5%
zdravstvo	3%
izven Kanade	1%
razno	8%

Bivši nemški general Gert Bastian, ki je bil eden vodilnih politikov nove stranke "zelenskev", je izstopil iz stranke in bo odslej v parlamentu kot neodvisen poslanec. Kot razlog je navedel neuspešnost stranke v parlamentu in vedno večji vpliv komunistov v stranki.

Politična unija Evrope je še vedno cilj krščanski demokratskih strank v Evropi, čeprav se zavedajo, da je do tega cilja treba premagati še mnogo ovir.

Papež Janez Pavel II je odlikoval profesorja dr. Petra Remca z redom sv. Gregorja Velikega (vitez-poveljnik). Dr. Remec je profesor mednarodnih odnosov na Fordham University v New Yorku in je član delegacije Vatikana pri Organizaciji Zedinjenih Narodov. Razen tega je bil tudi član vatikanske delegacije pri konferencah OZN o pomorskih pravu, o vodi in o razoreževanju. Wolfgang Schmid se sprašuje v članku v Nurnberger Nachrichten (30. januarja 1984), ali pomeni opomin jugoslovanskega notranjega ministra Staneta Dolance varnostni službi v Skoplju spremembo v politiki. Dolanc je namreč posvaril varnostno policijo v Skoplju, naj se ne smatra za politično policijo in naj ne vposega v stvari, ki niso v njem pristojnosti. Rekel je, da je zadeva družbenih organizacij in samoupravnih teles, da opravijo z nasprotnimi idejami in pogledi, ne pa članov varnostne službe.

Schmid navaja še druge prime re iz zadnjega časa, ki spominjajo na Djilasovo kritiko režima v njegovih knjigah iz 1. 1957: "Novi razred". Aleksander Grlickov je bil pod Titom odgovoren za odnose do drugih komunističnih strank. Grlickov je izjavil javno, da ne more dati Marxova teorija 19. stoletja za dovoljivih odgovorov na vprašanja 20. in 21. stoletja. Po njegovih izjavi je ideologija dušila misel.

V Alberti izhaja 15 etničnih časopisov.

Čuk

Proslava...

Nadaljevanje iz str. 2

breme. Naj jim Bog poplača in jih blagoslov!

Zahvala pa gre tudi vsem tistim, ki so uvideli pomembnost te tridesetletnice in poskrbeli da ni šla mimo nas pozabljenja. Najlepša hvala pripravljalnemu odboru, Fantom na vasi, Kortanu, Kresu in Liliji, da ste poskrbeli za primereno priznanje in počastitev radijske oddaje Pesmi in melodije iz lepe Slovenije ob njeni tridesetletnici.

Mestna hiša - mesta Toronto. Ob 150 letnici ustanovitve mesta Toronto 1834 - 1984

Ob sedemdesetletnici dr. Cirila Žebota

Mate Resman

Univerzitetni profesor dr. Ciril A. Žebot se je rodil 8. aprila 1914 v Mariboru. Bilo je to tri mesece pred začetkom prve svetovne vojne. Rodil se je v družini, ki je bila utrjena v bojih proti nemštvu za slovensko severno mejo pri Št. Ilju na Muri. Žebotov rod namreč izhaja od tam.

Ko je mladi Ciril Žebot začel hoditi v osnovno šolo v Mariboru, je bila slovenska severna meja pri Št. Ilju tudi že severna meja kraljevine SHS, kasnejše Jugoslavije. Nadarjeni dijak Ciril Žebot se je odločil za klasično izobrazbo in se po končani osnovni šoli vpisal na mariborsko klasično gimnazijo, na kateri je maturiral junija 1932 leta in uspešno končal svoje srednješolske študije.

Na jesen leta 1932 je maturant Ciril Žebot odpotoval iz Maribora v Ljubljano, slovensko kulturno in politično središče, da bi tam začel svoje visoko-šolske, univerzitetne študije. Vpisal se je na pravno fakulteto ljubljanske univerze, ki je bila edina slovenska univerza. Ljubljanska univerza je bila sicer nepopolna, ker ni imela popolne medicinske fakultete, pa tudi sicer je bila okrnjena v raznih strokah ter prikrajsana za denarna sredstva. Pravna fakulteta pa ni na akademski ravni zaostajala za nobeno pravno fakulteto v srednji Evropi in je poleg pravnih študij vključevala tudi gospodarske. Akademik Ciril Žebot se je v svojih akademskih letih s srcem in dušo pridružil akciji za izpopolnitve slovenske univerze, akciji, ki je začela prinašati sadove najprej z univerzitetno knjižnico. Po uspešnih pravnih študijih je Ciril Žebot leta 1. maja 1937 promoviral za doktorja prava.

Mladi doktor, ki se je odločil za akademsko kariero v gospodarskih vedah, pa je vedel, da mora iz malega slovenskega sveta pogledati še v veliki evropski svet. Od decembra 1936 do aprila 1937 in od jeseni 1938 do junija 1939 je bil v Parizu, kjer je nadaljeval po-doktorsko specializacijo v gospodarskih vedah, ki jo je začel v akademskem letu 1937-38 na katoliški univerzi v Milanu.

Od decembra 1940 pa do nemškega napada 6. aprila 1941 je bil dr. Ciril Žebot zaposlen pri Narodni Banki Jugoslavije v Beogradu kot sourednik njene mesečne gospodarske revije. Medtem pa je bil marca 1941 izvoljen za privatnega docenta gospodarskih ved na ljubljanski univerzi. Poleg tega pa ga je takratni slovenski minister v Beogradu in naslednik dr. Antona Korošca, dr. Fran Kulovec, izbral za svojega osebnega tajnika za primer vladnega umika v inozemstvo. Dr. Kulovca pa je ubila ena prvih nemških bomb, ki so 6. aprila 1941 padle na Beograd. Po večtedenskem umikanju skozi Srbijo, Bosno in Hercegovino, Črno Goro in Dalmacijo se je dr. Žebot vrnil v Ljubljano skupaj s profesorjem dr. Ehrlichom, s katerim sta se srečala pri umikajoči se jugoslovanski vladi na Palah pri Sarajevu.

Z začetkom akademskega leta 1941-42 je dr. Žebot pričel predavati o primerjalnih gospodarskih sistemih na pravni fakulteti ljubljanske univerze. Ves čas po svojem povratku v Ljubljano pa je dr. Žebot sodeloval s profesorjem Ehrlichom pri pripravljanju poročil o razmerah v zasedeni Sloveniji in pri delu na načrtih za politično zedinjenje in gospodarsko obnovo Slovenije po vojni. S temi študijami in osnutki se je dr. Žebot po italijanski kapitulaciji 8. sept. 1943 umaknil iz Slovenije v upanju, da se prebije do zapadnih zavezniških. Zaradi preiskav in poizvedovanj menškega Gestapa se je dr. Žebot zatekel v varstvo Vatikana. Po osvoboditvi Rima je dr. Žebot deloval pri zahodnih zavezniških za zedinjeno Slovenijo. Bil je raziskovalni analitik pri Zavezniškem posvetovalnem svetu in svetovalec poljske divizije pri angleški osmi armadi.

V tem svojstvu je bil dr. Žebot leta 1944, nekaj mesecev po osvoboditvi Rima, med ustanovitelji Srednjeevropskega zveznega kluba za Intermarij kot konfederacijo narodnih držav med Nemčijo in Rusijo od Baltika do Egeja. Na predlog Poljakov je C. Žebot postal glavni tajnik Kluba; dr. M. Kreka pa je Žebot predlagal za predsednika tega simboličnega predstavninstva narodov vmesne Evrope, ki jih je bližajoči se zaključek druge svetovne vojne že potiskal in nacističnega dežja pod komunistični kap.

Leta 1947 je dr. Žebot sprejel povabilo Duquesne univerze v Pittsburghu in se preselil v Združene Države. Na Duquesne univerzi je predaval gospodarske vede dve leti kot izredni profesor. Po dveh letih pa je postal redni profesor in predstojnik gospodarskega oddelka. Leta 1958 je sprejel mesto profesorja primerjalnih gospodarskih sistemov na Georgetown univerzi v Washingtonu, D. C., kamor se je preselil, in kjer še danes živi in deluje. Leta 1979 je dr. Žebot sicer stopil v pokoj, vendar je pa še vedno profesor emeritus in profesorski predavatelj za primerjalne gospodarske sisteme in gospodarske reforme v Vzhodni Evropi, poleg tega pa še vedno nadaljuje z raziskovanjem jugoslovanskega samoupravnega sistema.

Takšen je kratek življenjepis univ. prof. Žebota ob njegovi sedemdesetletnici. Seveda takšen kratek življenjepis ne pove vsega o njegovem življenju in delovanju. Dr. Žebot piše sam knjigo spominov v

kateri nam bo pripovedoval o velikih ljudeh, ki so ga navduševali, učili, vodili in napolnjevali z ljubezni in spoštovanjem do slovenskega naroda. To so: njegov oče Franjo Žebot, poslanec in mariborski podžupan, ki je umrl v Dachau 13. aprila 1945; to je slovenski narodni voditelj dr. Anton Korošec; to je dr. Lambert Ehrlich, mučenec, duhovnik, znanstvenik, izvedenec za narodnostna vprašanja, mladinski voditelj in videc.

Z očetom je že kot mlad dijak hodil na volilna zborovanja in politične sestanke. Dr. Korošcu je postal mladinski zaupnik. Dr. Ehrlich pa mu je bil vodnik in učitelj v vseh ozirih. Tako se je dr. Žebot že kot mlad študent vrgel v tok slovenskega življenja v katoliških študentovskih organizacijah. Ob prihodu na univerzo v Ljubljani je bil izvoljen za podpredsednika Slovenske dijaške zveze. Omenil sem že njegovo sodelovanje pri akciji za izpopolnitve ljubljanske univerze, akcije, ki je obrodila bogate sadove. Kasneje v tragičnih letih okupacije in revolucije se je bogatil ob življenjski modrosti in znanju dr. Ehricha vse do njegove mučeniške smrti 26. maja 1942. Vse kaže, da so komunisti ob priliku umora dr. Ehricha upali, da bodo umorili tudi dr. Žebota. To pa se po božjem načrtu ni zgodilo, tako da je dr. Žebot po Ehrlichovi mučeniški smrti mogel gojiti plamen Ehrlichovega višarskega slovenstva in idejo slovenske državnosti ter resnične narodne suverenosti. Za takšno slovensko bodočnost je dr. Žebot delal pri zapadnih zavezniških v času, ko njih zamisli o tem delu Evrope in mejah še niso bile popolnoma ustaljene in dočlene.

V jeseni 1944 sta z dr. Krekom pripravila za zavezniške vlade predlog za samostojno povojo Slovenia z dodatno točko, da bi tako Slovenija mogla postati tudi nova domovina za junake poljske divizije, ki je z ogromnimi žrtvami osvojila Monte Casino in s tem omogočila osvoboditev Rima 4. junija 1944. Po zaključku vojne, ob nastajanju slobodnega tržaškega ozemlja, je dr. Žebot še enkrat predlagal - tokrat v imenu Akcijskega odbora za slovensko državo - samostojno Slovenijo povezano s Trstom. Iz tega rimskega Akcijskega odbora se je pozneje v Ameriki razvilo Slovensko državno gibanje ki se je predstavilo ameriškemu odboru za svobodno Evropo z načelno izjavo, ki jo je podpisalo okrog 350 slovenskih intelektualcev.

Tako je Ciril Žebot konkretno prinesel svojo ljubezen do slovenskega naroda iz skrb za njegovo bodočnost ter duha svojih mladostnih let v svojo novo domovino Ameriko.

Ob svojem strokovnem delu in študiju je zasledoval in študiral tudi slovensko problematiko: gospodarsko, politično in narodnostno. Rezultate in zaključke svojih študij je objavljal v neštetih spomenicah, zunanjem slovenskem tisku, ter v ameriških in evropskih strokovnih revijah. Objavil je tudi nad šesteset komentarjev v „The New York Times“ in „The Washington Post“, dveh najpomembnejših ameriških dnevnikov.

Najgloblje pa sta posegli v slovenske zadeve Žebotovi knjigi "Slovenija včeraj, danes in jutri" prva in druga knjiga 1967 in 1969. Knjige so brali širom Slovenije. Ti dve knjigi in pa dr. Žebotova intervencija za slovensko cesto pri mednarodni banki v Washingtonu v zvezi s slovensko cestno afero so tako razburili samega Edvarda Kardelja, da se je avgusta 1969 na seji Centralnega komiteta ZKS zaletel v dr. Žebota kot resnično nevarnost za komunistični režim v Sloveniji in Jugoslaviji Eden najmočnejših političnih spisov dr. Žebota je njegov takratni Odgovor Edvardu Kardelju, tiskan v Celovcu leta 1969.

Silno obsežno publicistično delo, poleg mnogih predavanj na raznih seminarjih, križem po Združenih državah, v Berlinu in Pragi, pa še ne krije vsega pomembnega Žebotovega delovanja. Dr. Žebot je dal idejo in pobudo za zgraditev Slovenske kapele v Ameriškem narodnem svetišču Brezmadežne v Washingtonu, D. C. in ves čas sodeloval pri pripravljalnih delih za zgraditev in posvetitev kapele.

Dr. Žebot se je v teku prvih 18 let po priselitvi v Washington trikrat trdo - in uspešno - bojeval za ogroženo slovensko oddajo Glas Amerike. V letih 1974 in 1975 je s pomočjo senatorja Franka Lausche-ja in slovenskih kongresnikov dosegel, da je bil s kongresno zakonodajo (imenoval bi jo lahko Lex Slovenica) znova vpostavljen slovenski program Glas Amerike potem, ko je bil eno leto administrativno ukinjen.

Prof. Žebot je v tesnem sodelovanju s senatorjem Lauschetom napisal mnogo spomenic v korist koroških Slovencev za pristojne oblasti v Washingtonu in na Dunaju. Ravno tako pa je v sodelovanju s senatorjem Lauschetom pripravil k odprtju Ameriškega informacijskega centra v Ljubljani.

Dr. Žebot je zamisli in pomagal organizirati prelep proslavo washingtonskih Slovencev ob priliki 80-letnice rojstva slovenskega senatorja Franka Lauscheta.

Omeniti je treba Žebotovo delo za amnestijo sodnika Franca Miklavčiča s pomočjo organizacije Amnesty International v Londonu, ki ga je proglašila za jetnika vesti meseca februarja 1978 in pa s pomočjo Mednarodne Lige za človekove pravice v New Yorku.

Po gornjem kratkem orisu življenjske poti, delovanja in dosežkov dr. Žebota začenjamо slutiti, da imamo med seboj resnično velikega Slovenca. Gotovo je, da sedaj še ni mogoče pravilno oceniti njegovo delo, tudi še zaradi tega, ker vse še ni prišlo na dan. Moremo pa reči, da je zelo plodovit, da je njegovo delo vseskozi na akademski ravni, da ga v vsem vodi iskanje resnic in da mu gre le za prikazovanje resnic, da v njegovih spisih ni maščevalnosti in sovraštva, temveč trezna zadržanost in zavest miru, ki izhaja iz resnic, da ni prenaglijen, temveč premišljen, da je do vseh zdomcev najgloblje posegl v razvoj domovini, da preveja njegovo delo globoka ljubezen do slovenskega naroda, da mu je bodočnost slovenskega naroda velika skrb, slovenska država in izpričanje resnične slovenske suverenosti srčna želja, v vsem pa veje vedno duh krščanstva in katoliškega izročila.

Ob sedemdesetletnici je dr. Žebot še vedno čil in zdrav - globoko je hvaležen pokojnemu profesorju Ehrlichu za to zdravje. Še vedno redno igra tenis. Ob poklicnem delu, ki ga še opravlja, pa še vedno študira slovenske probleme in zadeve ter piše svoje spomine. Dr. Žebot upa, da bo ta močno dokumentirana knjiga napotila mlade zgodovinarje v Sloveniji k odkrivanju zgodovinske resnice o Sloveniji pred in med obema svetovnima vojnama.

Naj nam Bog ohranja dr. Žebota zdravega in čilega še mnogo, mnogo let! Dragi Ciro: Slovenci od Tebe še mnogo pričekujemo!

Preveč upokojencev

Po poročilih iz SFRJ bo število novih upokojencev v 1984 znašalo 130.000. Število upokojencev se rapidno bliža številki dveh milijonov. Ker je število zaposlenih komaj dobrih 6 milijonov, pridejo torej trije zaposleni na enega upokojence. V zapadnih državah je soražmerje približno en upokojec na pet zaposlenih! Ako k gornjemu problemu še dodašo skoraj en miljon nezaposlenih in 50% višje pokojnine borcem, stojimo pred nerešljivim ekonomskim problemom kako zdržati to strašno socialno breme. Penzijski fondi, kolikor jih je bilo, so zaradi inflacije takorekoč vsi propadli in pokojnine se bodo morale finančirati iz tekočih dohodkov!

Mednarodni monetarni fond pravi težave zaradi odobritve kreditov - 3.5 milijard in sicer MMF zahteva, da se cene povsem sprostijo in da se domača obrestna mera prilagodi inflaciji. Povsem zdravi finančni pojmi, ki pa jih SFRJ skoraj ne more sprejeti. Ako osvobode cene, se boje, da bo inflacija porasla nad 100% letno. Leta 1983 je bila uradno 58.5%. Vsekakor obupne razmere in še obupnejša bodočnost. Standard za povrečnega državljanega, ki je tako strašno padel zadnji dve leti, bi se moral še znižati. Vprašanje je, ali bodo to ljudje mirno prenesli? Olimpijada v Sarajevu je dvignila malo duha, toda pri mrzli sobi in večkrat brez elektrike bo ta injekcija kmalu zgubila na učinkovitosti.

ZU

Baraga Post Card Becomes Reality

Because of united effort and a concerted "write to your political leaders" campaign, a Baraga post card will be issued June 29, 1984.

Ohio's senior statesman, Frank J. Lausche, former governor and U.S. Senator, deserves much credit. He promoted the idea and spoke out in circles where his voice could do much good. It was his idea to honor Baraga because of his humanitarian and educational work among the Chippewa and Ottawa Indians of both Michigan peninsulas between 1831 and 1868.

In a letter to Mr. Lausche from Postmaster General William F. Bolger, the latter said, "I am inclined to think that the most appropriate way to give full recognition to Bishop Baraga's accomplishments would be to issue a full-color postal card."

The Postmaster General went on to say, "The multicolored postal cards released by the Postal Service in recent years have been extremely popular, especially in the state in which they were issued; and their release is eagerly awaited by philatelists and other postal customers."

The artist assigned to develop the design is David Blossom who has been the creator of many postal cards. He finds that "the cards allow more space than stamps to fully develop the design."

ZNANSTVENO DELO DR. CIRILA ŽEBOTA

Dr. Ciril Žebot je bil kot akademik zelo aktiven v takrat zelo razburkanem akademskem življenju. Na eni strani so skušali komunisti izrabljati preganjanje slovenstva po unitarističnem beograjskem režimu za širjenje komunizma, na drugi strani pa so bili razdeljeni katoliški akademiki na tri skupine (krščanski socialisti, stražarji, mladci), ki jih včasih ni bilo mogoče pripraviti do sodelovanja niti ne pri nastopih na univerzi. Posredno je bil tudi zapleten v politične aktivnosti in je bil s pokojnim Casarjem nekak neuradni zastopnik mlajše inteligence pri dr. Antonu Korošcu. Kljub temu je imel pri njem študij vedno prvenstvo. Zlasti pred izpiti se je popolnoma odtegnil vsakodnevnu dogajanje. Edino izjemo je napravil, če sem kot tedanji javno objavljeni ali dejanski urednik Straže v viharju potreboval kak članek, za katerega smo bili v uredniškem odboru prepričani, da je on najbolj pristojen, da ga napiše.

Že na univerzi se je pripravljal na profesorsko kariero in se je specializiral v gospodarstvu pri prof. Aleksandru Bilimoviču. Za razširjenje obzora se je udeležil počitniškega zasedanja katoliške univerze v Salzburgu. Doktoriral je 1. 1937 na ljubljanski univerzi, po doktoratu pa se je še specializiral na katoliški univerzi v Milenu (1937-38) in na univerzi v Parizu (1938-39). Habilitiral se je na ljubljanski univerzi 1. 1940. Zlom Jugoslavije pod nemškim udarom je prekinil njegovo učiteljsko delovanje, ki ga je povzel po vojni v Združenih državah Severne Amerike, najprej na Duquesne University v Pittsburghu (1947-58), nato pa na Georgetown University v Washingtonu (od 1958 do upokojitve 1. 1979). Poleg drugih strokovnih organizacij je dr. Žebot član (in je bil več let tudi funkcionar) znanstvenega društva katoliških ekonomov, ki izdaja revijo *Review of Social Economy*.

Glavni predmet njegovega znanstvenega dela je študij različnih gospodarskih sistemov, zlasti jugoslovanskega samoupravljanja, kar se izraža v številnih razpravah, ki jih je objavil v glavnem v znanstvenih, deloma pa tudi v bolj popularnih revijah. Septembra 1. 1967 se je udeležil mednarodnega simpozija ob 50letnici Sovjetske zveze v zapadnem Berlinu. Večno počitnic je prebil na študijskih potovanjih v Evropi: 1968 in 1969 tudi v Češko-Slovaški in 1968 v Ljubljani, druga leta pa je dopolnjeval svoje poznanje sovjetskega sistema pri raznih vzhodno-evropskih znanstvenih institutih v Zapadni Evropi. Leta 1978 je sodeloval pri Romanovem seminarju v Antigonishu (Nova Škotska, Kanada), ki je obravnaval zadružna gibanja na Poljskem, v Sloveniji in na Slovaškem. Trenutno pripravlja knjigo svojih spominov, ki bodo dragoceno zgodovinsko gradivo za najnovejšo slovensko zgodovino, ki ne bo skažena po komunistični dogmatiki.

Bogata žetev dr. Žebotovega znanstvenega dela je razvidna že iz bežnega pogleda na njegove objavljene knjige in razprave. Težje je seveda oceniti njegov vpliv na poklicne tovarische na obeh ameriških univerzah kot tudi vpliv, ki ga je imel na svoje številne slusatelje.

Kratka bibliografija:

KNJIGE:

KOPPORATIVNO NARODNO GOSPODARSTVO. Korporativizem, Fašizem, Korporativno narodno gospodarstvo. Celje: Družba sv. Mohorja, 1939. Knjigo sta uvedla profesorja Fr. Ferroux (Paris) in Fr. Vito (Milan). Delo je posvečeno Piju XI in njegovi socialni okrožnici Quadragesimo anno.

SOVJETSKO NARODNO GOSPODARSTVO. Ljubljana: Merkur, 1944.

THE ECONOMICS OF COMPETITIVE COEXISTENCE. New York: Frederick A. Praeger, 1964.

SLOVENIJA VČERAJ, DANES IN JUTRI. Celovec: Družba sv. Mohorja, I.del - 1967; II.del - 1969.

KNJIGE IN REVIE

SLOVAK POLITICS. Essays on Slovak History in honour of Joseph M. Kirschbaum. Edited by Stanislav J. Kirschbaum. Slovak Institute, 1983. Za sedemdesetletnico dr. Josepha Kirschbauma, ki je tudi častni član Slovenske Narodne Zveze v Kanadi, je zbral njegov sin dr. Stane Kirschbaum devet sestavkov, ki obravnavajo politično zgodovino Slovakov, od katerih je sam prispeval dva. Uvodni sestavek, ki vsebuje kratek življenjepis slavljenca, je napisal Charles Murin. Knjiga vsebuje tudi 4 strani izbrane bibliografije del dr. Josepha Kirschbauma. Podrobnejša ocena bo sledila. dres

CANADA'S UNEMPLOYED. The Crisis of Our Times. Report of the Hearing Panel on "Ethical Reflections on the Economic Crisis" Toronto: Archdiocese of Toronto, 1983. Pred zaključkom leta 1982 (30. decembra) so prinesli časopisi izvlečke poročila škofijske komisije za socialne zadeve, ki je bilo nato izročeno javnosti v začetku januarja. Kljub temu, da so izdali katoliški škofje v Kanadi že več važnih izjav o perečih družbenih vprašanjih, ni doslej nobena izzvala toliko javne debate kot ta izjava o "etičnem razmišlanju o gospodarski krizi." Ker je prislo besedilo komisije šestih škofov v javnost pred nameravano objavo, se zdi, da je še niti vsi škofje niso prebrali. Zato je zvenelo nekako čudno, ko je torontski kardinal Carter izjavil, da izjava ne izraža mnenje celotnega episkopata. Vendar je bil prav kardinal Carter, ki je organiziral posebno javno razpravo o izjavi škofijske komisije, pri kateri so sodelovali tudi nekatoličani. Na ta način je sprejel pobudo komisije, ki je pozvala vse Kanadčane, naj se udeležijo "prave javne debate o ekonomikih vizijah in industrialnih strategijah, ki zadevajo izbiro med vrednotami in prioritetami za prihodnji razvoj te dežele". Zasliševanja so bila od 17. do 19. junija 1983 v Torontu. Sedaj je izdala ško ija poročilo o vseh predlogih obenem z besedilom izjave škofijske komisije, ki obsegata 196 strani. Knjigo je možno dobiti pri nadškofiji (355 Church Street, Toronto, Ont. M5B 1Z8). dres

OUR FAMILY. Katoliški družinski mesečnik, ki ga izdajajo oblati (North Battleford, Saskatchewan), prinasa v uvodniku letošnje januarske številke naslednje podatke ob priliki lanske mednarodne konference Svetovne organizacije ovulacijske metode (Billings) v Londonu, Ontario:

"1. Izgodaj leta 1977 je izjavil profesor ekonomije na Stanford univerzi dr. Robert T. Michael, da je odgovorna pojava moderne tehnike za kontrolo rojstev za 45% porastka števila razporok. Našteva štiri načine, kako je pospeševala ta rezultat:

a. Izboljšana kontrola rojstev je zmanjšala število rojstev in

FACTORS IN EAST EUROPEAN EVOLUTION. In: FESTSCHRIFT FÜR GOETZ A. BRIEFS. Berlin: Duncker & Humblot, 1969.

DIRECCIONES CONTEMPORANEAS DEL PESNIAMIENTO ECONOMICO. [So-avtor]. La Plata: Universidad Nacional de La Plata, 1961.

INFLATIONSKRAEFTE IN PLURALISTISCHEN MARKTWIRTSCHAFTEN v knjigi LAISSEZ-FAIRE-PLURALISMUS. Berlin: Duncker & Humblot, 1968.

PRIVATE SECTOR IN THE ECONOMY OF THE SOCIALIST REPUBLIC OF SLOVENIA v knjigi, ki jo je uredil A. Balawdyer, COOPERATIVE MOVEMENTS IN EASTERN EUROPE. London: The Macmillan Press, 1980.

RAZPRAVE:

ZBORNIK ZNANSTVENIH RAZPRAV. Univerza v Ljubljani, 1944:

Usoda zlate veljave v razdobju med prvo in drugo svetovno vojno.

POLITEIA. 4. zvezek. Fribourg, 1950:

The Problem of the Economic Test for Evaluating Different Economic systems.

THE TABLET. Številka 204. London, 1954:

Economics and Ideology: The Great Work of Joseph Schumpeter.

REVIEW OF SOCIAL ECONOMY.

September 1957: Ethos Patterns in a Competitive Society.

September 1959: Economics of Affluence.

Marec 1968: Fifty Years of the October Revolution: Effects of Economic Reforms on Communist Systems.

September 1968: The Roots of Welfare Economics.

ETUDES, 296, Paris, januar 1958:

Lumières sur le communisme: Djilas.

MERCURIO, Milan, oktober 1958:

Virtù e vizi della concorrenza.

WELTWIRTSCHAFTLICHES ARCHIV, 87, Kiel, 1961:

Towards an Integrated Theory of Inflation in the United States.

RIVISTA INTERNAZIONALE DI SCIENCE SOCIALI, 32, Milano, 1963:

Salari, prezzi e moneta nello sviluppo economico.

MONTHLY LABOR REVIEW, 88, Washington, 1965:

Efficiency and Equity in Welfare Economics.

AMERICA, New York, 30. novembra 1968:

Occupied Czechoslovakia: The Government.

PROBLEMS OF COMMUNISM, marec-april 1982:

Yugoslavia's Self-Management on Trial.

V sestem letniku Straže v viharju (1939/40) je objavil serijo člankov pod naslovom *Socialne naloge banovine Slovenija* (od 9. novembra 1939 do 8. februarja 1940).

Rudolf Čuješ

to je olajšalo razporoko za mnoge zakonice. Ceneje je dobiti razporoko, če ni otrok, za katere bi bilo treba poskrbeti.' Rekel je: 'V eni študiji smo preučevali 5.000 zakoncev in ugotovili, da je bila verjetnost razporoke toliko večja, kolikor manj otrok so imeli.'

b. Ženske, ki jim ni bilo treba računati z možnostjo nosečnosti, so se mogle povsem posvetiti poklicu. 'Kot posledica,' je reklo dr. Michael, 'njihovo življenje ni več centralno osredotočeno na dom in moža...' kolikor višji so ženini dohodki, toliko bolj verjetno je, da bo izbrala razporoko.'

c. Tretja posledica tehnike kontrole rojstva je bila po njegovem mnenju ta, da 'imata oba, mož in žena, manj koristi, če ostaneta poročena.' Ce oba, mož in žena, delata, je reklo, in delita domača opravila kot sostanovalca, je manj vzpodbude za ohranitev zakona kot pa v primeru, da prejemata oba locene in razlike ugodnosti od razmerja.

d. Dr. Michael je reklo: 'Tudi ne smemo prezreti, da je napravila izboljšana tehnika kontrole rojstev izvenzakonske spolne odnose bolj varne.' Omenil je, da bodo zakonci, ki 'se igrajo okoli,' tudi našli nove partnerje, ki jim bolj ugajajo, kar tudi veča število razporok.

2. Drugi razlog, ki ga je vredno upoštevati, temelji na izjavi Johna in Sheile Kippley, ustavitelja Lige zakonca do zakonca (Couple to Couple League) v ZDA. Izjavila sta, da je ugotovila neformalna raziskava [soft statistics] med osebami, ki uporabljajo naravno metodo za načrtovanje rojstev, da pride samo ena razporoka na 100 zakonov."

SMRT DVEH ZADRUZNIH PIONIRJEV V NOVI ŠKOTSKI

Nova Škotska je znana po celem svetu po močnem zadružnem gibanju, ki se je razvilo v okvirju univerze sv. Františka Ksaverija. Univerza ima dva odseka, ki sta posvečena temu namenu: Extension Department deluje predvsem v vzhodnem delu Nove Škotske posredno pa na celotnem področju Atlantskih provinc: Coady International Institute pa je usmerjen v dežele v razvoju tako s šestemesečnim tečajem v Antigonishu kot tudi s tečaji v Aziji, Afriki in Latinski Ameriki.

V začetku letosnjega leta sta umrla dva pionirja t.zv. antigoniskega gibanja. 18. januarja je umrl duhovnik George Topshee, upokojeni direktor tako Extension departmenta kot tudi Coady International Instituta. Rodil se je 1. 1916. Šestleten je izgubil otca in mati je moral skrbeti za štiričlansko družino. Da je mogel študirati, je delal kot delavec v železnarni v Sydneyu. Na univerzi se je seznanil z delom Tompkinsa in Coadyja, ki Nadaljevanje na str. 7

TUKAJ JE JUGOSLAVIJA

Dve zanimivi knjigi o naši polpretekl zgodovini sta prišli na trg v zadnjih dneh: spomini dr. Dorčeta Sardoča Tičrova sled in spomini - kronika o Goriški v letih 1945-47 izpod peresa politika Julija Beltrama Tukaj je Jugoslavija.

Obe bi zaslužili temeljito recenzijo. Razlika med njima pa je že ob prvem lisanju očitna: iskrena osebna pripoved brez črnobelih ocen pri Sardoču, medtem ko je Beltramu »vse jasno« in je celo njegov besedni zaklad mnogokje iz leta 1945 (zavezniki - novi okupatorji, belogardistične šole ZVU, protinarodnost vsake politike zunaj SIAU ipd.). Posebno hudo pozornost je avtor namenil listu skupine goriških duhovnikov Slovenski Primorec in pa začetkom Slovenske demokratske zveze v Gorici, o čemer bi bilo prav, da prizadeti odgovorjo.

Bialec, ki se zanima za zgodovino, išče sicer v takih knjigah predvsem podatke in »verzije« ene izmed strani, ki so bile vpletene v dogajanja, zato pač računa na piševo tendenco. Pričakuje pa, da se človek, ki je 38 let počakal, da napiše spomine, pač odkrito sooči tudi s kočljivimi točkami.

Tako točko najdemo na primer v poglavju Aretacije fašistov v Gorici. Beltram je med drugim zapisal: »Da bi preprečili osebno obračunavanje s fašistom, kot se je dogajalo v mestih severne Italije, so pristojni upravnji organi državne varnosti odstranili iz mesta nekaj sto fašistov, policistov in drugih kolaboracionistov, ki so imeli na vesti trpinčenje in pobijanje borcev in drugih anti-fašistov. Nekaj desetin odpeljanih je bilo obsojenih in se niso več vrnili v mesto. Ta pravična sodba je bila osnova za dolgoletno manipuliranje z javnim mnenjem z namenom, da bi bila z nekaj desetinami kompromitiranih fašistov, ki so končali v kraških jamah, diskreditirana ljudska oblast in zakriti stotisoči pobitih ljudi v Sloveniji in Jugoslaviji, torej zakriti zločini, ki so jih zakrivil: italijanska vojska in fašistični krvoloki. To, da avtor omenja obračunavanje v Severni Italiji, pozablja pa na slovenska množična grobišča, je le preveč ponostavljen.

V knjigi se, kar zadeva uvod o medvojnem času, ponovno postavlja vprašanje primorskih nasprotnikov OF. Beltram piše na strani 15: »Na vrhu skupine nasprotnikov OF so bili advokat dr. Janko Kralj, kanonik dr. Mirko Brumata in novinar Leopold Kemperle. Ta skupina, povezana z vrhom nasprotnikov OF in kasnejših organizatorjev bele garde v Ljubljani, je imela še nekaj pristašev, kot sta Ivo Bric iz Dornberka in Peter Šorli, župnik v Podmelcu. Med pristaši OF je omenjena skupina veljala za belogardiste, izdajalce primorskih Slovencev v boju za osvoboditev in združitev.«

Ta imena se zdaj že skoraj redno ponavljajo v zgodovinskih spisih, utemeljitev za tako nepreklicno in težko obsodbo, kot je »narodno izdajstvo«, pa ni veliko.

Škoda, da se je biograf dr. Janka Krašja v Slovenskem primorskem biografskem leksikonu izognil temu kočljivemu obdobju pri osrednji osebnosti te skupine. Isto velja za prikaze Brumata in Kemperleta prav tam, tako da so omenjene trditve premalo razčišcene.

Iva Brica, ki so ga iz te skupine partizani ustrelili 2. junija 1943 — torej veliko pred tako protikomunistično akcijo na Primorskem —, se spominja v letošnjem koledarju Goriške Mohorjeve družbe Jože Čotar. O prijateljevi smrti se sprašuje: »Kdo je tako odločil?« Odgovor najdemo v letošnji knjigi dr. Toneta Feranca Primorska pred vseljudsko vstajo 1943 (str. 259-260): »V posebnem pismu Beltramu pa je dr. Bebler v imenu PK KPS za Primorsko naročil, naj v četri ustanovi partijsko celičo, in če to ni mogoče, skupino SKOJ. Med prvimi akcijami te čete naj bi bila justifikacija belogardističnega somi-

MULTICULTURALISM

Multiculturalism
Canada
Hon. David M. Collenette
Minister of State

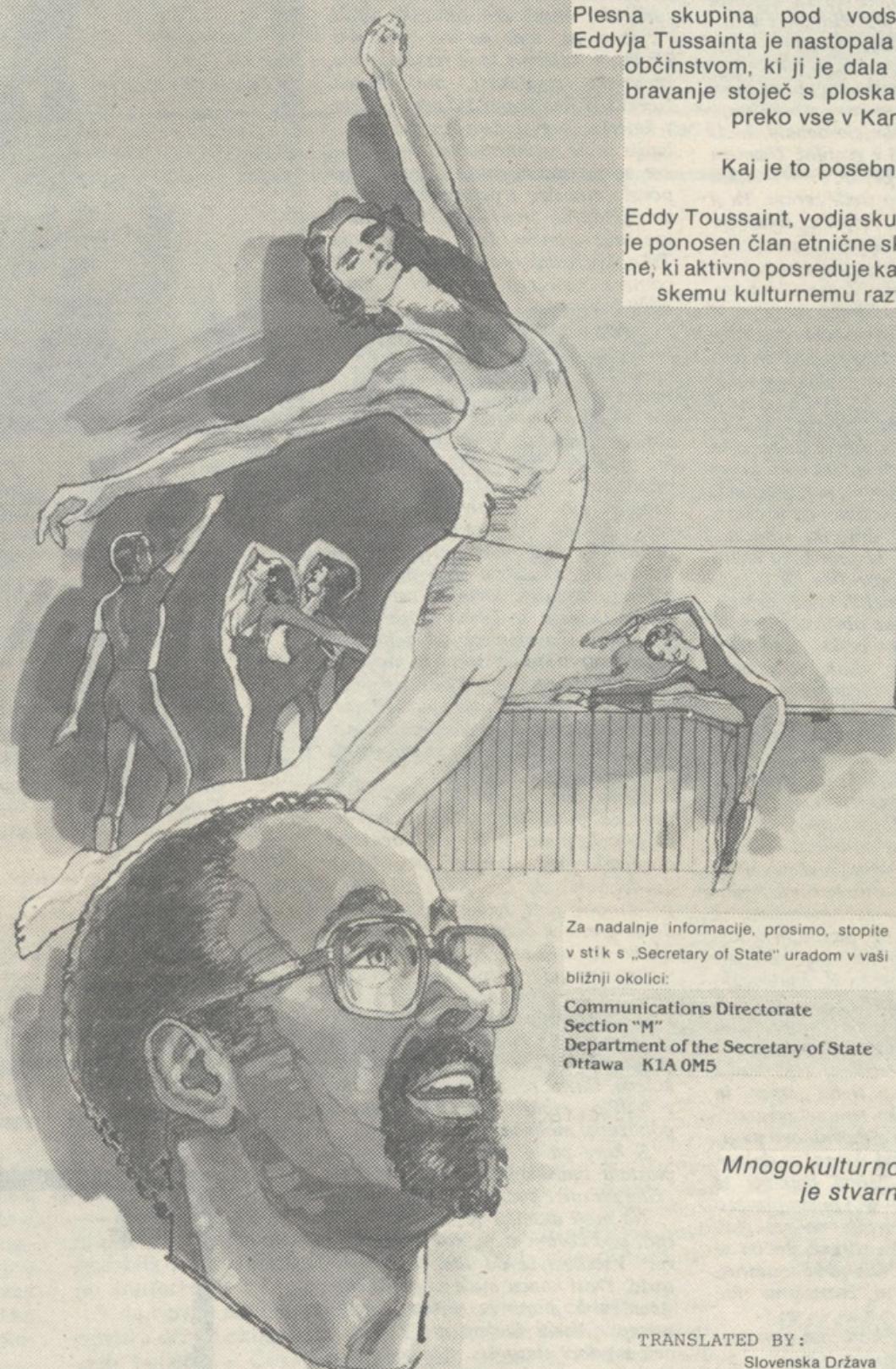
Multiculturalisme
Canada
Hon. David M. Collenette
Ministre d'État

Od 1971 leta, se je mnogokulturnost premaknila naprej v skokih in preko omejitev.

VPRAŠAJ EDDYJA TOUSSAINTA
Plesna skupina pod vodstvom Eddyja Toussainta je nastopala pred občinstvom, ki ji je dala odobravje stopeč s ploskanjem preko vse v Kanade.

Kaj je to posebnega?

Eddy Toussaint, vodja skupine je ponosen član etnične skupine, ki aktivno posreduje kanadskemu kulturnemu razvoju.

Za nadaljnje informacije, prosimo, stopite v stik s „Secretary of State“ uradom v vaši bližnji okolici:

Communications Directorate
Section "M"
Department of the Secretary of State
Ottawa K1A 0M5

Mnogokulturnost...
je stvarnost!

TRANSLATED BY:
Slovenska Država

Canada

šljenika ali organizatorja dr. (v resnici je bil kmet) Ivana Brice in »(če bi ljudstvo odobravalo), požig njegove domačije«.

Edini živ med naštetimi je duhovnik Peter Šorli, ki ves povojni čas službuje pri Sv. Ivanu v Trstu in je v zamejstvu znan kot velik Slovenec in požrtvovan verski, prosvetni (zgradil je Marijin dom) ter politični delavec (do 60-ih let je bil aktivno v naši narodnoobrambni politiki). Že pod fašizmom je dobil »amoničico« in je imel daljši kazenski postopek pred posebnim sodiščem. Od jeseni 1944 je bil interniran v Dachau zaradi dela v korist zaveznikov. Aprila 1943 — torej spet veliko pred »vseljudsko vstajo«, da o prihodu domobrancev na Primorsko ne govorimo — ga je »ljudsko sodišče« odsodilo na smrt. Umaknil se je iz Podmelca. Po vojni mu je jugoslovanski konzulat v Trstu sporočil, da je bil obsojen po pomoti. Oblasti so mu celo vrnile zaplenjeno pohištvo. Kako da se obtožbe izdajstva nadaljujejo?

Ponatis iz
Mladike
10/1983

Skratka, človek bi si pri takih knjigah želel večje poglobitve v čas spopadov, kakršno je bilo obdobje druge svetovne vojne na Slovenskem. Apodiktične trditve ne zadovoljujejo več.

Nadaljevanje iz str. 6

veljata za ustanovitelja antigeniškega gibanja. Po posvetitvi za duhovnika (1943) je na svojih službenih mestih kot kapelan krepko podpiral zadružno gibanje in 1952 je bil priključen univerzi kot vodja urada Extension Departmenta v Sydneyu. Njegovo delovanje se je raztegalo tudi na druge dežele. V Lesothu je v kratkem času organiziral Extension Department pri kolegiju Pija XII. Kot direktor Coady Instituta je vodil mnogo tečajev v deželah razvoja, kjer delujejo bivsi gojenci instituta. Za svoje delo je dobil več mednarodnih priznanj. Rural Housing Alliance v ZDA mu je podelila Washburn Award. Ko je 1. 1978 praznoval Extension Department 50letnico obstoja, mu je podelila Association of Co-operative Educators Distinguished Service Award »za njegov izredno pomemben prispevek k napredku zadružne vzgoje in šolanja«.

Kmalu za njim je umrl bivši namestnik ministra za poljedelstvo in prodajo F. Waldo Walsh. Rodil se je 1. 1897 v Monctonu (New Brunswick). Poljedelstvo je študiral v Truru in v Guelphu. Poleg raznih drugih služb je bil namestnik ministra za poljedelstvo v Novi Škotski (dosegel je rekord, da je bil najdaljšo dobo namestnik ministra v celi Kanadi) in profesor na kmetijski šoli v Truru. Pri svojem delu za dobrobit kmetov je prisel v stik z antigeniškim gibanjem in ga je podpiral z vsemi svojimi močmi. Univerza ga je 1. 1953 počastila s častnim doktoratom. Nekaj let pred svojo smrтjo so izšli njegovi spomini pod naslovom WE FOUGHT FOR THE LITTLE MAN. My sixty years in agriculture (Borili smo se za malega človeka. Mojih šestdeset let v poljedelstvu). Knjiga je polna primerov, kako so podjetniki in politiki skušali zadružno gibanje.

Rudolf Čuješ

Polnočnica v Ljubljani

Družina - 6/83

Meglena noč; kljub pozni uri so ulice še živahne. Pred cerkvijo je velika množica ljudi, ki nameravajo iti k polnočnici. Ozračje ni nič božično, ni pričakovanje svetega. Iz množice, ki sicer čaka pred cerkvijo, a je ne združuje skupna misel niti ne skupno čustvo, tu pa tam žatuli pijanec. Nočno tišino razbija sejemski živ-žav.

Ko se prerinem skozi vrata v cerkev, ugotovim, da ni tu nič boljše. Ob vratih stojijo mladeniči in mladene, ki ob vinu — s seboj imajo steklenice — nadaljujejo debato, ki so jo najbrž prekinili v gostilni. Ujamem delček: „Religija pa to...“ Tok ljudi me nosi naprej, do srede cerkve. Tu si najdem primerno stojiče. Obdajajo me večinoma mladi ljudje. Na moji levi sedi mož srednjih let, nekoliko zavajeno okroglo oblike. Z vsem šarmom, ki razodeva zabavljenega kozerja in mogoče celo dekadentnega umetnika — vagabunda, razlaga mnogo mlajši spremjevalki in, kot je videti, oboževalki svoje teorije. Prav ob mojem boku se ustavi druščina štirih deklet in fanta, ki dekleta zabava, le-te pa se s svojim smehljajočim šarmom potegejo za „frayerjevo“ naklonjenost. On razlaga, da ga že deset let ni bilo v cerkvi... Ob tej druščini stoji naslednji krog ljudi, ki prav tako vneto debatira. Njihova govorica jih izdaja, da so doma iz južnejših krajev države, obnašanje pa, da ne obvladajo osnovnih pravil vedenja v cerkvi. Med temi je posebno glasen visok, šarmanten mladenič, ki ima močan vpliv posebe na ženski del druščine.

Cerkev sejemsko sumi, skupine radovednežev se premikajo k jaslicam in se spet vračajo. Upam, da se bo vse pomirilo, ko se bo začela maša.

„Sveta noč, blažena noč...“ hočejo pevci na koru intonirati vzdusje. Sejem za trenutek presenečeno utihne, vendar le za trenutek. Ko se oglasi duhovnik in nas povabi h kesanju, se debata, ki se je ob pesmi nekoliko utisala, še glasneže nadaljuje. Duhovnik v tej debati ne more sodelovati, govoriti drugačen jezik. Sejmu je eksotično čudaški. Mladim v moji bližini se zazdi silno imejutno, ko razpozna kakšno tipično besedo iz tega jezika in ponavlja, kjer ni treba, „amen“ in „gospodzvami“. Ob tem se zabavajo. Še bolj jim je tuje duhovnikovo petje. Kar završi po cerkvi, ko začne duhovnik peti. Nekdo izpod balkona se „okorajšči“ in izrasi svoj pijani protest. „Ne nakladaj“, zavpije na ves glas. Cerkev se ob klicu zdrzne, večini se vendarle zazdi, da klic ni bil umesten, čeprav mnogim ni pravzaprav nič čudnega.

Ubrano petje s kora nas ponovno vabi v božično ubranost, vendar plava pesem le od kora do oltarja in se ne more vgnezdit med nami v cerkvi. „Kyrie eleison, Kriste eleison...“ No, včasih se ob pesmi s kora sejmu le zazdi, da bi bilo dobro molčati, se pomiriti, saj je večini ZNANO, da gre za kvalitetno, klasično glasbo, in to je treba poslušati, če hočeš veljati za kulturnega.

Duhovnik pridiga o človekovi revščini in o božji veličini, o tem, kako je prišel Bog v to našo revščino; o strahu in grozi sodobnih dni, o razbitosti sodobnega sveta brez svetosti. Ob njegovih ugotovitvah o disharmoniji sveta, o nevarnosti vojne... je slišati in čutiti odobravajoče glasove iz množice. Odziva se glasno, kot otroci. Sporočila o božjem usmiljenju, o Njegovem prihodu na svet, o tem, da se mora Jezus roditi v našem srcu, pa sejem ni slišal, ni sprejel, kot odmev je bilo v množici čutiti tisti glas o „nakladanju“.

Duhovnik nas povabi, naj izpovemo vero. Večina molči in je presenečena nad tem, da nekateri v cerkvi izgovarjajo besede v tistem čudnem jeziku, ki ga govoriti duhovnik. Oči bližnjih se uprejo vame, ko izgovarjam besede: „Venujem v Boga, Očeta vsemogočnega...“

Pretrese me spoznanje, da dežela, v kateri živim, ne nadaljuje več tistega krsta, ki ga je sprejela v 8. stoletju, da

je ponovno poganska in ne samo poganska, ampak barbarska. Mladim ljudem zveni bolj domače indijanski „hawgh“ kot krščanski „amen“, ne vejo več ne kaj je darovanje ne kaj je spremenjenje, ne kdo je Abraham ne kdo je Kristus. Sistematična proti-krščanska vzgoja ali pa ignoriranje krščanskega izročila je naredilo svoje. Ne poznajo več niti zgodbe o Adamu in Evi niti Janezove Apokalipse. Ta vzgoja nas vedno bolj izriča iz tistega, čemur rečemo Evropa, evropska kultura. Ne, nismo več katoliški narod, verjetno pa tudi ne več evropski. Narod, v katerem se je razrasla divja, barbarska azijatskost, smo postali. Nekakšen Babilon si zidamo. Deželo, v kateri je Bog (ljudem) zmešal jezike: ljudje se ne razumemo več med seboj, ker se ne spoštujemo. Ko duhovnik povabi množico s papeževimi besedami: „Odprite srca Kristusu!“ ostane vse brez odmeva, brez razumevanja. Tako kot ostaja na Slovenskem brez odmeva papeževu povabilo k enotnosti Evrope.

Sejemsko razpoloženje se nadaljuje tudi med darovanjem in povzdigovanjem. Ko nas duhovnik povabi k temu, da si podamo roke, je, čudno, kar velik odziv med množico. Moji sosedje se med seboj kar vneto rukujo, se pozdravljajo, igrajo spravo. V veselje jim je, da tudi sami sodelujejo. Sedaj se lahko vsak uveljavlja: ni treba več poslušati in gledati le enega — duhovnika. Vsak lahko uveljavlja sebe kot središče, zakon džungle je na videz za trenutek dovoljen, celo predpisani. Dekleta se lahko spogledajo s svojimi nedostopnimi „frayerji“, ti sedaj delijo milost svoje (samo vase zaverovane) veličine. Kako iznajdljiv je človek, ko hoče uveljaviti svoj jaz, in kako neboljeni in sramežljivi smo, kadar hočemo drugemu sporočiti, da ga spoštujemo!

Pred obhajilom se že veliko ljudi naveliča. Odhajajo. Moji desni sosedje, ki so celo mašo po svoje komentirali dogajanje pred oltarjem, se odločijo „sodelovati“ do konca. Vodja skupine, črnolas fant, in najbolj pogumno dekle gresta k obhajilu, da ugotovita, „kako to izgleda“. Ko se vrneta, jih manj pogumno del druščine z zanimanjem sprejme in hoče videti hostijo. Vodja široko zine in razkazuje hostijo, ki se mu sveti na nebu ust. Da bi svojo vlogo odigral do konca, se vrže na kolena, sklene roke, zavija oči in tako v veliko zabavo druščine sramoti pobožnost molivev.

S kora pa se sliši v pesem prelita prastara ljudska ponizna pobožnost: „Glej zvezdice božje...“

Na moji desni je le eno od prizorišč; pod korom jih je, kot je slišati, še več. Vseskozi se od tam sliši glasen trušč. Proti koncu maše se govorjenje spremeni v prepri in, slišati je, v — pretep. „Vsem ljudem mir bodi, so peli angelcev glasovi...“ je kot grotesken kontrast odzvanjalo v meni.

Pretrese me spoznanje, da se je to noč v tej cerkvi izkazala resnica sveta, v katerem živimo: da smo s svojim bivanjem izpostavljeni hudi katastrofi — vsespolni moriji in da nam je Odrešenik potreben bolj kot kdajkoli prej.

J. K.

CELOVŠKI
ZVON

SEPTEMBER 1983

1/1

G. Janus: Pesmi — B. Štih: Kultura in kontinuiteta — J. Ferk: On — S. Stojanović: Marksizem — A. Stres: Alternativnost — A. Capuder: Unamuno — A. Rebula: Dnevnik — J. Zerzer: Kultura — C. Avgustin: Bosnian — M. Spieler, J. Merkač: Interview — Ocene: Mladje, Sosič-Sedmak: Nova revija, Messari, Vidmar, Ferk — Kulturni telegrami — Pričaki.

Naslovnica prve številke revije ZVON, ki je pričela izhajati v Celovcu

MARTIN BRIAN MULRONEY

Martin Brian Mulroney was born in Baie Comeau, Québec, on March 20, 1939, one of six children of B.M. Mulroney, an electrician with the Quebec North Shore Paper Company, and Irene O'Shea. He holds a Bachelor of Arts (Honours) degree in Political Science from St. Francis Xavier University, Antigonish, Nova Scotia and a Bachelor of Laws from l'Université Laval, Québec City.

Upon graduating from law school, Mr. Mulroney joined the Montreal law firm of Ogilvy, Renault, where he remained as a partner until July, 1976.

Mr. Mulroney has been active in public life and community affairs in Canada for many years. In May 1974, he was appointed to the Cliche Royal Commission investigating violence in the Québec construction industry, and in 1976 was a candidate for the national leadership of the Progressive Conservative Party of Canada.

Mr. Mulroney joined the Iron Ore Company of Canada as Executive Vice-President in July, 1976, and was elected President the following year. He served as Chairman of the company's Executive Committee, and as President of its subsidiary firms, including the Québec North Shore and Labrador Railway.

Mr. Mulroney served as General Chairman of the 1977 Centrale/United Way campaign of Greater Montreal. In 1979 he was Chairman of the Fund Raising Campaign for the Québec Association for the Mentally Retarded and from 1979 to 1982 served as Chairman of the St. Francis Xavier University International Fund Raising Campaign. He has also served as Vice-Chairman of the Campaign for the 80's of l'Université de Montréal.

He was a director of several leading Canadian companies, professional associations and a trustee of the Schenley Awards.

Doctorates of Law Honoris Causa have been conferred upon Mr. Mulroney by St. Francis Xavier University and Memorial University of Newfoundland. He is a member of the Board of Governors of Concordia University, Montreal, and of St. Francis Xavier University.

At the request of publishers MacLellan and Stewart, Mr. Mulroney recently wrote a book on a programme of productivity enhancement for Canadian industry entitled *Where I Stand*.

On June 11, 1983, Mr. Mulroney was elected Leader of the Progressive Conservative Party of Canada.

Mr. Mulroney enjoys tennis, swimming, trout fishing and skating. He is also an avid fan of the Montreal Canadiens and the Expos.

In 1973, Mr. Mulroney married Mila, daughter of Dr. and Mrs. Dimitri Pivnicki. They have three children Caroline, Benedict, and Mark.

City of Cleveland

GEORGE V. VOINOVICH, MAYOR

Proclamation

Designating Sunday, January 15, 1984 as
"DR. MILAN PAVLOVCIC DAY"

It is with the most heartfelt sentiments rising from the proud heritage we share that I extend this personal and official tribute to the founders, directors and promoters of the Slovenian Radio Program -- "Pesmi In Melodije Iz Lepe Slovenije" -- on its thirtieth anniversary.

As one who has rejoiced in hearing the church bells of Gospa Sveta which open the Sunday program, I say to all of you: "Iskrene Čestitke!"

Dr. Milan Pavlovcic is deserving of a special tribute on this auspicious occasion. For more than twenty years, Dr. Pavlovcic kept this fine program at a high level of professionalism even though he lacked financial support and confronted a multitude of obstacles. That it is the only radio program in Greater Cleveland broadcast exclusively in Slovenian is a tribute to his reverence to Slovenia -- a country to which all of us have strong, emotional bonds.

Dr. Pavlovcic's commitment to the preservation of the Slovenian language in America, his mastery of the Slovenian culture and his profound appreciation for Slovenian literature, music and drama make his radio hours educational, informative and enjoyable.

His listeners are kept abreast of cultural events and news from Slovenia. He consistently brings happiness and fond memories to many of the elderly who rely on his program as one of their few links with the outside world.

NOW, THEREFORE, I, George V. Voinovich, Mayor of the City of Cleveland, do hereby designate Sunday, January 15, 1984 as "Dr. Milan Pavlovcic Day" in Cleveland. I urge all Clevelanders -- but especially those of Slovenian descent -- to join in this civic salute to him and his program on this anniversary sponsored by Fantje Na Vasi, the Men's Chorus; Kres, the Folklore Dancers; Korotan, the Singing Society and Lilija, the Dramatic Society. I personally extend my wishes to "Pesmi In Melodije Iz Lepe Slovenije" for thirty times thirty more melodic years.

IN WITNESS WHEREOF, I have set my hand and caused the Corporate Seal of the City of Cleveland to be affixed on this 15th Day of January in the Year 1984.

George V. Voinovich